

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

Rizika cestovního ruchu v současné globální společnosti

Jan Škoda

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jan Škoda

Provoz a ekonomika

Název práce

Rizika cestovního ruchu v současné globální společnosti

Název anglicky

Risks of Tourism in Today's Global Society

Cíle práce

Cílem práce bude vyhodnocení současného cestovního ruchu, který je determinován lokálními konflikty a nižší mírou bezpečnosti v cestování. Podstatou práce je identifikace těchto determinantů a navrhnout reálné řešení za účelem udržet cestovní ruch v aktivní činnosti.

Metodika

Metodickým rámcem práce bude strukturovaná analýza současného cestovního ruchu v kontextu s průzkumem rizik (determinantů), které se v současné globální společnosti projevují i v cestovním ruchu. Prvním metodickým krokem bude studium odborných publikací a textů, ze kterých budou vypracována teoretická východiska pojednávající o konkrétních determinantech cestovního ruchu v různých destinacích. Pomocí metod komparace a deskripce případových studií budou kvantitativně vyhodnoceny klíčové determinanty, které negativně ovlivňují cestovní ruch v konkrétních destinacích. Jako hlavní metody, které budou v práci použity, lze uvést: analýza, deskripce, komparace, statistická komparace a vyhodnocení, deduktivní metody a syntéza zkoumaných a získaných poznatků.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

cestovní ruch, rizika, turismus, bezpečnost, pojištění, determinanty

Doporučené zdroje informací

JAKUBÍKOVÁ, D. *Marketing v cestovním ruchu : jak uspět v domácí i světové konkurenci*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4209-0.

JAROLÍMKOVÁ, L., ŘEHOŘKOVÁ, J. *Postavení České republiky ve světovém cestovním ruchu*. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1472-7.

KONDRASHOV, A. *The European tourism industry performance in the context of international trade*. Prague: Olga Krylova, 2015. ISBN 978-80-86811-55-0.

KORVAS, P. *Aktivní formy cestovního ruchu*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4361-9.

KOTÍKOVÁ, H. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.

PALATKOVÁ, M. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu : jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1014-5.

PETRŮ, Z., HOUŠKA, P., INDROVÁ, J. *Kvalita ve službách cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011. ISBN 978-80-245-1766-7.

SIRAKAYA, T., E. *Research methods for leisure, recreation and tourism*. Wallingford: CABI, 2011. ISBN 978-1-84593-763-8.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Aleš Hes, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 6. 3. 2018

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Rizika cestovního ruchu v současné globální společnosti" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. března 2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval doc. Ing. Aleši Hesovi, CSc. za vstřícné jednání při konzultacích a cenné informace v průběhu vedení této bakalářské práce.

Rizika cestovního ruchu v současné globální společnosti

Souhrn

Bakalářská práce na téma Rizika cestovního ruchu v současné globální společnosti podrobně popisuje a vyhodnocuje současný cestovní ruch, který ovlivňují obecná rizika cestování či pobytu v cílové destinaci a dále sociální a technické konflikty, jako jsou například teroristické útoky nebo letecké katastrofy. Tyto konflikty vedou k nižší míře bezpečnosti cestování a tím k recesi na trhu cestovního ruchu. Důležitým faktorem je poloha cílových destinací, která je dělí na rizikové a na ty s vyšší mírou bezpečnosti. Toto rozdělení má velký vliv na cestovní ruch v dané zemi. Podstatou této práce je identifikace obecných rizik cestování, identifikace sociálních a technických konfliktů, zhodnocení jejich vlivu na rizikovost cestování, sestavení pořadí vybraných destinací podle míry rizik cestování a dále návrh řešení, která by snížila rizika cestování do dané destinace a vedla k dalšímu rozvoji cestovního ruchu.

Hlavním přínosem této bakalářské práce je přesná identifikace lokálních problémů, vytvoření metody pro stanovení míry rizikovosti konkrétní destinace a návrh řešení, která povedou ke snížení rizika cestování do dané destinace a povedou ke stabilizaci cestovního ruchu. Dalším přínosem je získání podkladů pro možnost výběru konkrétní destinace cestující osobou podle míry rizikovosti této destinace.

Klíčová slova: cestovní ruch, rizika, turismus, bezpečnost, pojištění, determinanty

Risks of Tourism in Today's Global Society

Abstract

The bachelor thesis *Risks of Tourism in Today's Global Society* thoroughly assesses tourism that affects the general risks associated with traveling or staying in the destination, as well as social and technical conflicts such as terrorist attacks or air disasters. These conflicts lead to a lower level of travel safety and thus a recession in the tourism market. An important factor is the location of destinations that are divided into risky and those with a higher level of safety. This division has a major impact on tourism in that country. The essence of this thesis is the identification of general travel risks, the identification of social and technical conflicts, the assessment of their impact on the riskiness of travel, the ranking of selected destinations according to the level of travel risks, and the proposal of solutions that would reduce travel risks to the destination and lead to the further development of tourism.

The main benefit of this bachelor thesis is the precise identification of local problems, the creation of a method for determining the risk rate of a particular destination and the proposal of solutions that will reduce the risk of traveling to a given destination and will lead to the stabilization of tourism. Another benefit is to obtain the basis for selecting a particular destination by the participant in tourism according to the risk rate of this destination.

Keywords: Tourism, Risks, Safety, Insurance, Determinants

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce.....	13
2.2 Metodika.....	13
3 Cestovní ruch	15
3.1 Co je cestovní ruch.....	15
3.2 Rozdělení cestovního ruchu.....	15
3.2.1 Dle místa realizace	15
3.2.2 Dle způsobu zabezpečení dopravy a pobytu.....	15
3.2.3 Dle délky pobytu	16
3.2.4 Dle převládajícího motivu cesty	16
3.3 Význam cestovního ruchu	17
3.3.1 Ve spotřebě obyvatelstva.....	17
3.3.2 V národním hospodářství	17
3.4 Destinace	18
3.4.1 Co je to destinace	18
3.4.2 Rozdělení destinací	18
3.5 Cestovní kanceláře a agentury	19
3.5.1 Cestovní kanceláře	19
3.5.2 Cestovní agentury	20
3.6 Faktory ovlivňující trh cestovního ruchu	20
3.6.1 Politické a bezpečnostní faktory	21
3.6.2 Ekonomické a právní faktory.....	22
3.6.3 Technicko-technologické faktory	23
3.7 Cestovní pojištění.....	23
3.7.1 Pojištění léčebných výloh.....	23
3.7.2 Úrazové pojištění	24
3.7.3 Pojištění odpovědnosti za škodu.....	24
3.7.4 Pojištění zavazadel.....	25
3.7.5 Pojištění stornovacích poplatků	25
4 Praktická část.....	25
4.1 Události ovlivňující cestovní ruch	25
4.1.1 Teroristické útoky	26
4.1.2 Letecké katastrofy	30
4.2 Indikátory hodnocení rizikovosti destinací.....	33
4.3 Vybrané destinace	36

4.4	Hodnocení vybraných destinací.....	41
5	Doporučení.....	48
6	Závěr.....	52
7	Seznam použitých zdrojů.....	54

Seznam obrázků

Obr. č. 1	Mapa teroristických útoků v roce 2015	30
Obr. č. 2	Mapa pravděpodobného zřícení letu 370.....	32
Obr. č. 3	Dotazník - pohlaví	42
Obr. č. 4	Dotazník - věk	42
Obr. č. 5	Dotazník - preferované destinace	43
Obr. č. 6	Dotazník - preferovaný styl cestování	43
Obr. č. 7	Dotazník - Světový index míru	44
Obr. č. 8	Dotazník - zdravotní rizika	44
Obr. č. 9	Dotazník - klimatická rizika.....	45
Obr. č. 10	Dotazník - úroveň služeb	45

Seznam tabulek

Tab. č. 1	Dotazník – stanovení vah kritérií	46
Tab. č. 2	Vybrané destinace	46
Tab. č. 3	Kriteriální matice.....	47
Tab. č. 4	Pořadí vybraných destinací podle míry rizika cestování	48
Tab. č. 5	Doporučená opatření.....	49

Seznam zkratk

ATSB	- Australian Transport Safety Bureau
BEA	- Bureau d'enquêtes et d'Analyses pour la sécurité de l'aviation civile
BIS	- Bezpečnostní informační služba
GTD	- Global Terrorism Database
HDP	- Hrubý domácí produkt
MZV	- Ministerstvo zahraničních věcí
VH	- Vision of Humanity

1 Úvod

Hlavním předmětem této práce jsou rizika cestovního ruchu, jejich minimalizace, či odstranění. První větší vliv turismu na světovou ekonomiku nastal v poválečném období, když se začal významněji promítat do ukazatelů, jako jsou například zaměstnanost a HDP. Turismus je pro řadu zemí velmi důležitým zdrojem příjmů, z čehož plynou problémy s jeho kolísáním po nenadálých událostech. V dnešní době je velká nabídka destinací k možnému vycestování, takže turisté vybírají na základě mnoha preferencí, z nichž mezi nejdůležitější patří právě bezpečnost. Jelikož při studiu také pracuji v cestovní kanceláři, mám možnost toto počínání sledovat. Dnes je cestovní ruch velmi dynamickým odvětvím ekonomiky, na které ovšem v poslední době negativně působí teroristické činy. Tato práce se zabývá událostmi a jejich vývojem od 11. září 2001, tento den je brán jako začátek boje proti terorismu.

První část této bakalářské práce se zaměřuje na vymezení základních pojmů týkajících se cestovního ruchu a jeho význam pro společnost a ekonomiku zemí. Dále jsou identifikovány faktory, které na cestovní ruch působí a tím ovlivňují poptávku po dané zemi nebo oblasti. Hlavní roli hrají politické a bezpečnostní faktory, protože politická nestabilita a lokální válečné konflikty se s pozitivním rozvojem turismu vylučují. Kromě toho sem lze zařadit klimatické excesy a zdravotní rizika, která jsou spojena zejména se zeměmi třetího světa. Ekonomické faktory se projevují do cestovního ruchu především v podobě kvality poskytovaných služeb a s nimi spojených rizik. Technicko-technologické faktory ovlivňují cestovní ruch ve formě použití moderních technologií ve službách nebo technickém zabezpečení, které účastníci cestovního ruchu využívají. Před velkou částí rizikových faktorů se lze při cestování chránit příslušným pojištěním, které v případě nenadálé situace minimalizuje její, především ekonomický, dopad na pojištěného. Cestovní pojištění pochopitelně nezabrání samotnému vzniku pojistné události.

V druhé části této práce jsou popsány události, které se neodmyslitelně projevují v poptávce cestovního ruchu. V současné době nelze opomenout hrozbu teroristických útoků a význam letecké dopravy pro mezinárodní i domácí cestovní ruch. Tyto události mohou v zemích, kde příjezdový cestovní ruch tvoří významnou část místní ekonomiky, způsobit vážné ekonomické problémy, neboť v cestovním ruchu podniká nebo je zaměstnána značná část populace. Pro zhodnocení rizik popsaných v první části této práce jsou sestaveny indikátory rizikovosti. Jedná se o Světový index míru, zdravotní rizika, klimatická rizika a úroveň služeb. Váhy těchto indikátorů jsou získány z dotazníkového

šetření a vybrané destinace jsou dále seřazeny bazickou metodou vícekriteriální analýzy variant v pořadí podle jejich míry rizikovosti cestování.

Závěr této bakalářské práce prezentuje nejdůležitější rizika ve vybraných zemích, obsahuje pořadí vybraných destinací podle míry rizikovosti této destinace a doporučení, jak zvýšit celkovou bezpečnost a stabilizovat situaci, aby i nadále měl cestovní ruch kladný vliv na ekonomiku dané země.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je popis a vyhodnocení současného cestovního ruchu, který ovlivňují obecná rizika cestování či pobytu v cílové destinaci a dále sociální, technické a lokální konflikty, jako jsou například teroristické útoky a letecké katastrofy. Tyto konflikty vedou k nižší míře bezpečnosti cestování a tím k recesi na trhu cestovního ruchu. Důležitým faktorem je poloha destinací, která je dělí na rizikové a na ty s vyšší mírou bezpečnosti. Toto rozdělení má velký vliv na cestovní ruch v dané zemi. Podstatou této práce je identifikace obecných rizik cestování, identifikace sociálních a technických konfliktů, zhodnocení jejich vlivu na rizikovost cestování, sestavení pořadí vybraných destinací podle míry rizik cestování a dále návrh řešení ke snížení rizika cestování, která by vedla k dalšímu rozvoji cestovního ruchu. Hlavním přínosem této bakalářské práce je přesná identifikace lokálních problémů, vytvoření metody pro stanovení míry rizikovosti konkrétní destinace a návazně na to získání podkladů pro možnost výběru konkrétní destinace cestující osobou podle míry rizikovosti této destinace. Dále pak návrh řešení, která vedou ke snížení rizika cestování do dané destinace a přispívají ke stabilizaci cestovního ruchu, aby i nadále měl cestovní ruch kladný vliv na ekonomiku vybrané cílové země.

2.2 Metodika

Metodickým rámcem práce je strukturovaná analýza současného cestovního ruchu v kontextu s průzkumem rizik, které se v současné globální společnosti projevují i v cestovním ruchu. Prvním metodickým krokem je studium odborných publikací a textů, ze kterých jsou vypracována teoretická východiska pojednávající o konkrétních rizikových kritériích - klíčových indikátorech rizikovosti cestovního ruchu v různých destinacích. Pomocí metod komparace a deskripce případových studií jsou kvantitativně vyhodnoceny jednotlivé klíčové indikátory rizikovosti, které negativně ovlivňují cestovní ruch v konkrétních destinacích. Vyhodnocení jednotlivých klíčových indikátorů rizikovosti, je realizováno vícekriteriální analýzou variant, konkrétně metodou bazické varianty. Váhy jednotlivých indikátorů rizikovosti jsou zjišťovány pomocí dotazníkového šetření v programu Survio, kde respondenti vybírají důležitost konkrétního indikátoru rizikovosti na stupnici od 1 do 5. Posledním metodickým krokem je vyjádření nejvýznamnějšího

rizika a uvedení doporučení, které vede ke zlepšení bezpečnostní situace v destinaci. Jako hlavní metody, které jsou v práci použity, lze uvést: analýza, deskripce, komparace, statistická komparace a vyhodnocení, deduktivní metody a syntéza zkoumaných a získaných poznatků.

3 Cestovní ruch

3.1 Co je cestovní ruch

„Pojem cestovní ruch (turismus) je činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí, přičemž hlavním účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.“ Přechodnou dobou se rozumí maximálně šest měsíců v domovském státě, nebo dvanáct měsíců mimo rezidentní stát. (Palatková, 2014)

3.2 Rozdělení cestovního ruchu

3.2.1 Dle místa realizace

Mezinárodní cestovní ruch znamená, že jeho účastník překračuje hranice národního státu. Jedná se buď o aktivní, nebo pasivní cestovní ruch. Aktivní cestovní ruch se týká osob vstupujících na území národního státu, zatímco pasivní, neboli výjezdový cestovní ruch, se týká jen rezidentů opouštějících daný stát. Vykazuje se jako počet zahraničních cest rezidentů, při přepočtu cest na počet obyvatel lze zjistit intenzitu zahraničních cest. (Jarolímková, a další, 2008)

Domácí cestovní ruch (někdy nazývaný jako vnitřní), kde je pohyb občanů pouze v rámci státu, ve kterém mají trvalé bydliště. Dále existuje ještě tranzitní cestovní ruch, kde osoby vstupují na území státu jen z důvodu jeho překonání nebo změny dopravního prostředku.

3.2.2 Dle způsobu zabezpečení dopravy a pobytu

Organizovaný (masový) cestovní ruch je způsob cestování, které zajišťuje specializovaný subjekt, kterým bývá běžně cestovní kancelář, cestovní agentura nebo dopravní společnost. Tento způsob cestování má výhodu v tom, že jeho účastníci (turisté) mají během své (předem naplánované) cesty oporu od jejího zprostředkovatele. Ve většině případů se jedná o delegáta, který absolvuje cestu společně se všemi účastníky a v případě potřeby je k dispozici.

Neorganizovaný (alternativní) cestovní ruch znamená, že si jeho účastníci zajišťují dopravu a ubytování sami. Cesta zpravidla není do posledního bodu předem naplánovaná a vzniká prostor pro aktivní cestování s vyhledáváním zážitků. Tento způsob bývá levnější

varianta, protože se neplatí dalším subjektům za zprostředkování cesty. Výjimkou mohou být zájezdy do destinací, kde mají cestovní kanceláře nasmlouvané výhodné ceny jak za ubytování, tak za dopravu. Potom může být organizovaná cesta levnější. (Kotíková, 2013)

Do alternativního cestovního ruchu také spadá nový trend cestování, který klade důraz na využívání moderních prostředků pro vyhledávání nejvýhodnějších způsobů dopravy a ubytování, dále také na minimalizování zavazadel. Těmto cestovatelům se říká backpackers („batůžkáři“), protože obvykle cestují pouze s batohem o velikosti palubního zavazadla. (Sirakaya-Turk, 2011)

3.2.3 Dle délky pobytu

Jednodenní cestovní ruch je uskutečňován do 24 hodin a nezahrnuje přenocování. Jedná se často o autobusové zájezdy za nákupy nebo kulturou.

Krátkodobý cestovní ruch zahrnuje ubytování na jednu až tři noci včetně.

Dlouhodobý cestovní ruch zahrnuje 4 a více přenocování, ale maximální doba nesmí překročit 6 měsíců u domácího cestovního ruchu a 12 měsíců u mezinárodního, jinak by se nejednalo o cestovní ruch. (Palatková, a další, 2011)

3.2.4 Dle převládajícího motivu cesty

➤ Osobní důvody

- Volný čas a rekreace zahrnuje cesty k moři za odpočinkem, tzv. plážový turismus nebo další formy, jako například rekreace u vodních ploch, či chataření. Můžeme sem zařadit cesty za kulturou, poznání historie, tradic a zvyků nebo návštěvy národních parků a výjimečných přírodních atraktivit. Dále sem patří sportovní turismus od tradičních sportů, jako je cykloturistika, lyžování, pěší turistika, až po adrenalinové sporty typu rafting, horolezectví, atd.

- Vzdělávací cestovní ruch je zaměřen na další rozvoj osobnosti a získání nových znalostí a dovedností. Patří sem jazykové kurzy, výměnné pobyty, atd.

- Náboženský a poutní cestovní ruch je celosvětově významný. Účastníci navštěvují obřadní, posvátná a poutní místa, nebo církevní památky.

- Nákupní cestovní ruch využívá rozdíl cenových hladin domovské a cílové destinace. Uskutečňuje se především mezi sousedními státy, ale ani vzdálené destinace nejsou výjimkou.

➤ Obchodní důvody

- Pracovní setkání zahrnují běžné pracovní cesty v omezeném počtu účastníků.
- Kongresy a konference znázorňují setkání zaměřené na prezentaci výsledků lidského poznání z různých oblastí. Konference jsou ve srovnání s kongresy méně rozsáhlé a formální, ale mívají konkrétnější podobu výsledků.
- Výstavy a veletrhy jsou akce zaměřené na prezentaci produktů, uzavírání kontraktů i prodej produktů a služeb. (Palatková, a další, 2011)

3.3 Význam cestovního ruchu

3.3.1 Ve spotřebě obyvatelstva

Úspěšnost světových ekonomik se do velké míry propisuje i do životní úrovně obyvatel. Životní úroveň lze popsat jako míru naplnění potřeb. Cestovní ruch je využíván k uspokojování určitých potřeb, mezi které patří odpočinek, pohyb nebo poznání. Při uspokojování potřeb spjatých s cestováním jsou také plněny potřeby, které nejsou hlavním cílem. V tomto případě se jedná o potřeby dopravní, ubytovací nebo stravovací. Význam cestovního ruchu ve spotřebě obyvatelstva lze kvantifikovat jako počet účastníků cestovního ruchu a výdaje obyvatelstva na cestovní ruch.

3.3.2 V národním hospodářství

Cestovní ruch se významně projevuje v národním hospodářství, v závislosti na rozšíření cestovního ruchu v dané zemi. Vliv cestovního ruchu na národní hospodářství lze popsat na základě mnoha ukazatelů, mezi základní patří:

- podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP
- podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti
- devizové příjmy z cestovního ruchu
- podíl devizových příjmů z cestovního ruchu na HDP

Národní hospodářství dále ovlivňuje řada odvětví, na které cestovní ruch působí, jedná se o:

- služby jako hlavní činnost (ubytování, doprava, stravování apod.)
- služby jako vedlejší činnost (obchod, zdravotnictví, kultura apod.)

- odvětví s nepřímým vztahem k cestovnímu ruchu (stavebnictví, zemědělství, nábytkářský průmysl, textilní apod.) (Indrová, a další, 2011)

3.4 Destinace

3.4.1 Co je to destinace

„Destinace je představována svazkem různých služeb koncentrovaných v určitém místě nebo oblasti, které jsou poskytovány v návaznosti na potenciál cestovního ruchu (atraktivitu) místa nebo oblasti.“ Právě atraktivita destinace přímo odpovídá její návštěvnosti. Destinace poskytuje všechny potřebné služby, které návštěvník potřebuje nebo by mohl potřebovat. Základem je ubytování, stravování a volnočasové aktivity. (Palatková, 2006)

Příbuzný pojem, středisko cestovního ruchu, se od destinace liší především vlastnictvím, které je v případě střediska soustředěno v rámci jedné organizace. (Jakubíková, 2012)

3.4.2 Rozdělení destinací

Podle polohy

Cílové destinace turismu můžeme členit na několika úrovních. Základní členění zajistí světadíly a následně území státu. Dále dělíme destinace na přímořská letoviska, horská střediska a ostatní (např. konkrétní města). Poloha destinace hraje důležitou roli v cestovním ruchu. Vliv cestovního ruchu je patrný při srovnání jihoevropských zemí, kde cestovní ruch má významný podíl na celkové ekonomice země, se státy jako například Německo, nebo se skandinávskými zeměmi, kde podíl cestovního ruchu na celkové ekonomice země není významný. (Kondrashov, 2015)

Podle návštěvního období

Přimořské destinace v Evropě patří k letním destinacím. To je dáno teplotami v zimních měsících, které se v průměru pohybují kolem 14 stupňů Celsia. S tím je spojena i teplota moří, která je na podobných hodnotách. Hlavní sezona v těchto destinacích začíná v květnu, kdy teploty vzduchu a později i moří dosahují příjemných hodnot a pokračuje do října. Nejbližší přímořská celoroční destinace je Egypt, teploty Rudého moře neklesají pod 22 stupňů.

Horské destinace mají hlavní sezony dvě, zimní a letní. Zimní sezona počtem návštěvníků zpravidla převyšuje tu letní, to je dáno větším počtem zájemců o zimní sporty. Proto bývají ubytovací kapacity v exponovaných termínech dlouho dopředu vyprodané. Letní sezona nabízí vyžití v podobě horské turistiky, cyklistiky, vodních sportů a další.

Podle náboženství

Kulturu a zvyky v dané destinaci ovlivňuje převážně náboženství. V Evropě se jedná o křesťanství, v arabských zemích o islám. To znamená velký rozdíl například mezi evropskými kulturami Španělsko, Itálie, Řecko a arabskými Egypt, Turecko, Tunisko, SAE. Jednou z odlišností je alkohol obecně. Zatímco v Evropě je běžně dostupný pro zletilé osoby, v arabských zemích náboženství alkohol zakazuje a dostupný je pouze na určitých místech (např. vybrané hotelové bary) pro turisty.

3.5 Cestovní kanceláře a agentury

3.5.1 Cestovní kanceláře

Mezi hlavní funkce cestovní kanceláře patří organizování, nabízení a prodávání zájezdů. Svoji činnost provozuje na základě koncesované činnosti, jejím produktem je balíček, který představuje kombinaci různých služeb cestovního ruchu. Jde hlavně o ubytování, stravování, dopravu, ale i o další doplňkové služby.

Za zájezd je podle zákona č. 159/1999 Sb. a novely č. 214/2006 Sb. považována předem sestavená kombinace minimálně dvou služeb cestovního ruchu (doprava, ubytování, jiné služby). Sestava musí být nabízena za souhrnnou cenu a služba musí být poskytována alespoň 24 hodin nebo musí obsahovat ubytování přes noc.¹

Druhy cestovních kanceláří

Podle územního hlediska rozlišujeme cestovní kanceláře vysílající a přijímající. Vysílající cestovní kanceláře se nacházejí v místě bydliště klienta. Jejím posláním je nabízet a prodávat zájezdy účastníkům cestovního ruchu a zajistit všechny klientem zaplacené služby. Přijímající cestovní kanceláře jsou umístěny v místě pobytu klientů. Tyto cestovní kanceláře poskytují služby spojené s pobytem účastníka cestovního ruchu

¹ Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu.

v dané destinaci. Mezi tyto služby přísluší např. ubytování, zajištění stravování, transfery, průvodce, fakultativní výlety, atd.

Podle časového hlediska dělíme cestovní kanceláře na celoroční a sezonní.

Celoroční cestovní kanceláře jsou v provozu stále, protože mají v nabídce zájezdy s odjezdy po celý rok. Jedná se především o větší firmy s více zaměstnanci, které poskytují služby v celém rozsahu. Nabízejí větší množství zájezdů do různých destinací s možnostmi mnoha alternativ.

Sezonní cestovní kanceláře nabízejí pouze omezený rozsah zájezdů a cílí pouze na určitou klientelu. Jedná se například o zájezdy do specifických míst nebo vykonávání určitých aktivit. Zde jde hlavně o sportovní zájezdy. Podle nabízených destinací se může jednat o cestovní kancelář specializující se na zimní nebo letní sporty. Tyto cestovní kanceláře musí mít dané oblasti velmi dobře zmapované a nabízet vysokou kvalitu poskytovaných služeb (zpravidla tomu tak bývá) i na úkor vyšších cen, aby zabraly určité místo na trhu nabízených zájezdů.

3.5.2 Cestovní agentury

Cestovní agentury provozují svoji činnost na základě ohlašovací vázané živnosti, cestovní agentury nemusí být pojištěné proti úpadku. Cestovní agentury nemohou, na rozdíl od cestovní kanceláře, organizovat, nabízet a prodávat zájezdy a mohou tedy pouze zprostředkovávat prodej služeb cestovního ruchu. Protože zájezdy mohou organizovat, nabízet a prodávat pouze cestovní kanceláře, mohou cestovní agentury pouze zprostředkovávat prodej zájezdů pro cestovní kanceláře a nikoliv například pro jinou cestovní agenturu. Kvůli informovanosti spotřebitele mají cestovní agentury ze zákona povinnost označit provozovnu a všechny materiály pro spotřebitele slovy „cestovní agentura“. Obdobná povinnost se vztahuje také na cestovní kanceláře, které mají povinnost označit provozovnu a všechny materiály pro spotřebitele slovy „cestovní kancelář“. (Palatková, 2014)

3.6 Faktory ovlivňující trh cestovního ruchu

Trh cestovního ruchu je velmi citlivý na vlivy vnějšího prostředí. Ty lze dělit do skupin jako politické a bezpečnostní, ekonomické nebo technicko-technologické faktory. Ministerstvo zahraničních věcí ČR nabízí účastníkům cestovního ruchu projekt DROZD, který má za cíl chránit občany ČR v zahraničí, kteří se ocitli v nouzi a efektivně

poskytnout pomoc. V případě přírodních katastrof, či sociálních konfliktů, je systém schopen rozesílat e-maily a SMS registrovaným osobám v postižené oblasti a tím jim poskytnout důležité informace a varování. K registraci je potřeba vyplnit informace o účastníkovi cestovního ruchu a spolucestujících, údaje o pobytu v zahraničí (termín a stát pobytu) a kontakt na osobu v České republice. (MZV)

3.6.1 Politické a bezpečnostní faktory

Jednou ze základních podmínek rozvoje cestovního ruchu je světový mír a volný pohyb osob. Politická nestabilita a válečné konflikty značně omezují další rozvoj nebo ho úplně pozastaví. V současnosti nelze opomenout významnou hrozbu terorismu, která má za následek velké kolísání poptávky po dané destinaci. Časté teroristické útoky mají vliv na určitou míru iracionality účastníků cestovního ruchu, kteří spojují útoky s náboženstvím, či celou kulturou a reagují například změnou destinace nebo dopravního prostředku. Dále s bezpečnostními faktory souvisí přírodní katastrofy, které se vyskytují nejčastěji lokálně (neovlivňují celou destinaci) a jedná se například o záplavy, rozsáhlé požáry nebo zemětřesení. Teroristické útoky jsou spolu s přírodními katastrofami neovlivnitelné faktory, kterým lze jen velmi těžko předcházet.

Dalšími bezpečnostními faktory, které zpomalují rozvoj cestovního ruchu v destinaci, jsou zdravotní rizika. Tyto determinanty mohou být pro účastníka cestovního ruchu velkou hrozbou, ale z velké části je možné jim předcházet nebo účinně řešit vzniklé následky. Nejčastější zdravotní komplikace v zahraničí jsou úrazy. Ať už se jedná o drobné odřeniny nebo vážná zranění, je důležité mít před cestou sjednané kvalitní cestovní pojištění v závislosti na aktivitách, které jsou v zahraničí plánovány. Cestovní pojištění chrání pojištěného v případě pojistné události před významným finančním zatížením (cestovnímu pojištění je dále věnována celá kapitola). Druhou nejčastější zdravotní komplikací v zahraničí jsou přenosné choroby. Běžně se jedná o průjmy nebo onemocnění respiračního ústrojí, dále také o hepatitidu A a B, malárii a břišní tyfus. Před většinou je možné se ochránit ještě před odjezdem do zahraničí a to způsobem profylaxe (tzn. užívání léků cca týden před cestou, během cesty i cca týden po návratu - malárie), nebo vakcinací proti břišnímu tyfu, hepatidě A i B a dalším infekčním onemocněním. Spolu s touto prevencí ze zdrojové země je dále důležité dodržovat hygienické zásady v destinaci:

- Pití pouze originálně zabalených nápojů a vynechat led
- Konzumace ovoce a zeleniny pouze po vlastnoručním oloupaní

- Zmrzliny a mražené zboží vybírat pouze balené
- Vyhýbat se syrovým nebo nedovařeným pokrmům
- Nekoupat se v neznámých povrchových vodách
- Vyvarovat se kontaktu se zvířaty – riziko vztekliny
- V případě sexuální turistiky vyloučit nechráněný sex (Šerý, 1996)

3.6.2 Ekonomické a právní faktory

Nejdůležitějším ekonomickým faktorem je výše disponibilního důchodu jednotlivce zdrojové země, který je ovlivněn hrubým domácím produktem zdrojové země. V zemích s vyšším HDP na jednoho obyvatele je zjevná vyšší intenzita cestování. Je důležité zmínit, že v některých zemích může být velký procentuální podíl HDP koncentrován u malého procentuálního podílu obyvatel. Dalším ekonomickým faktorem je rozdílnost cenových hladin zdrojové a cílové země. V případě nižší cenové hladiny v destinaci může být tento faktor motivující k cestě, vzhledem k vyšší kupní síle v porovnání se zdrojovou zemí, ale na druhou stranu můžeme v takové destinaci čekat nižší úroveň služeb, horší stav infrastruktury atd. Výdaje v zahraničí lze hradit různými způsoby. V případě cesty do země, jejíž měna je plně konvertibilní, je možné výměnu provést již ve zdrojové zemi v ověřené směnárně. Existují také měny, které nejsou plně konvertibilní a jejich směna má určitá omezení (např. zákaz vývozu/dovozu měny). V takovém případě je první možnost přivést do cílové země plně konvertibilní měnu (USD, EUR, GBP, JPY, CHF), kterou je následně možné směniti za místní měnu. Druhou možností je výběr místní hotovosti z bankomatu. Tato varianta je pohodlnější a bezpečnější (účastník cestovního ruchu u sebe nemá větší obnos peněz v hotovosti), ale je důležité zmínit, že výběry z bankomatů v zahraničí bývají bankou zpoplatněny a hrozí riziko jejich kurzového znevýhodnění.

Důležitým faktorem jsou také právní rizika v zahraničí. Nezřídka se lze v zahraničí setkat s rozdílnými zákony a vyhláškami. Neznalost zákona neomlouvá, proto je důležité se před odjezdem do zahraničí informovat, jaké jsou rozdíly v zákonech v cílové destinaci i v tranzitních zemích. V silniční dopravě jsou běžné rozdílné rychlostní limity, tolerance hladiny alkoholu v krvi řidiče nebo složení povinné výbavy. Za porušení místního zákona hrozí účastníkům cestovního ruchu tresty podle místních zákonů.

3.6.3 Technicko-technologické faktory

Letecká doprava zaznamenává v současnosti pokrok, který znatelně ovlivňuje cestovní ruch. Její rozvoj zkrátil cestování i do vzdálených destinací po celém světě a postupným snižováním cen v důsledku větší konkurence leteckých společností, nástupu nízkonákladových leteckých společností na trh nebo zefektivnění nákladů v rámci leteckých aliancí, se letecká doprava stala dostupnou pro široké spektrum obyvatelstva. Důležité je ovšem zmínit, že letecká doprava je velmi citlivá na vlivy vnějšího prostředí, především na bezpečnost. Z pohledu dálkové přepravy jde bezkonkurenčně o nejbezpečnější způsob přepravy osob.

Informačně-komunikační technologie již ovlivňují všechny procesy spojené s cestovním ruchem. Tyto technologie zrychlily vyhledávání a porovnávání informací, také zvýšily spolehlivost a rychlost poskytovaných služeb a naopak snížily jejich cenu. (Palatková, a další, 2011)

3.7 Cestovní pojištění

Cestovní pojištění je důležitou součástí moderního cestovního ruchu, protože i ten, stejně jako každá jiná činnost, s sebou nese určitá rizika. Cestovní pojištění nezabrání vzniku těchto rizik, ale zmírňuje jejich dopad. Zahrnuje například léčebné výlohy v zahraničí, dále také může obsahovat úrazové pojištění, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou jiným osobám, pojištění zavazadel, stornovacích poplatků a dalších možných situací, které mohou během cestování nastat nebo je už předem hodláme provozovat.

3.7.1 Pojištění léčebných výloh

Základem cestovního pojištění je pojištění léčebných výloh, které chrání naše finance v případě náhlého onemocnění nebo úrazu. Na trhu se nachází velký počet pojišťoven, které toto pojištění nabízejí. Při jeho výběru je třeba dbát na jeho parametry. Nejvýznamnější z nich jsou výše pojistného plnění (udává maximální částku, kterou za nás pojišťovna v případě pojistné události vynaloží – měla by se pohybovat minimálně v řádech milionů) a výluky z pojištění.

Pojistné plnění se vztahuje zejména na:

- lékařské ošetření či operaci
- léky předepsané lékařem

- pobyt v nemocnici po nezbytně nutnou dobu
- ošetření zubním lékařem (v případě akutní bolesti)
- přepravu do nejbližšího zdravotního zařízení
- převoz do místa trvalého bydliště nebo do české nemocnice (pokud ze zdravotních důvodů nelze využít původní dopravní prostředek)
- převoz tělesných ostatků do České republiky v případě úmrtí pojištěného

Výluky z pojištění

- úraz nebo nemoc nastaly nebo se jejich příznaky projeví ještě před odjezdem do zahraničí
- léčení, které není z lékařského hlediska nutné a neodkladné
- úraz nebo nemoc nastaly v důsledku sebepoškození, sebevraždou, či pokusem o ni atd.

3.7.2 Úrazové pojištění

Úrazové pojištění vyplácí odškodné v případě úrazu, při kterém vzniknou pojištěnému trvalé následky, při smrti následkem úrazu nebo jako denní odškodné po dobu nutného léčení úrazu. Na rozdíl od pojištění léčebných výloh, které se vztahuje pouze na léčení úrazu nebo nemoci, se úrazové pojištění zaměřuje na zmírnění důsledků úrazem nebo nemocí způsobené (např. výpadek příjmů v době léčení). Naopak se toto pojištění nevztahuje na trvalé následky nebo úmrtí, ke kterým došlo jako přímý následek onemocnění a na úrazy způsobené při činnostech definovaných ve výlukách z pojištění.

3.7.3 Pojištění odpovědnosti za škodu

Tento produkt cestovního pojištění se vztahuje na škody způsobené jiným osobám na jejich zdraví nebo majetku. Obsahuje také překladatelskou pomoc a právní ochranu v řízení o náhradě škody. V případě, že dojde k pojistné události je pojištěný povinen tuto skutečnost neprodleně nahlásit asistenční službě, v opačném případě hrozí zamítnutí pojistného plnění. Pojištění odpovědnosti za škodu se, mimo obecných výluk z pojištění dále nevztahuje na odpovědnost za škodu způsobenou úmyslně, rodinným příslušníkům, po užití alkoholu nebo jiných omamných látek, provozem motorového vozidla, letadla,

motorového i nemotorového plavidla a také na věcech vypůjčených, najatých i předaných pojištěnému do užívání nebo držení.

3.7.4 Pojištění zavazadel

Pojištění zavazadel nám pokrývá poškození, zpoždění nebo krádež zavazadel. Pokud dojde k pojistné události, je nutné splnit řadu podmínek. Běžně se jedná o poškození živelnou událostí, dopravní nehodou, přepadením nebo krádeží, při které pachatel zdolal překážky chránící zavazadlo před odcizením. Mezi výluky tohoto pojištění patří zejména cennosti, peníze, platební karty nebo šeky. V případě že došlo ke zpoždění zavazadel, pojišťovna vyplácí výlohy na nákup nutných náhradních věcí.

3.7.5 Pojištění stornovacích poplatků

Při nákupu zájezdu od cestovní kanceláře se jeho cena zaplatí předem a v případě, kdy se některá osoba nemůže z vážných důvodů zúčastnit, se zaplacená částka krátí o stornovací poplatky, které mohou být až 100% ceny zájezdu. Mezi okolnosti k pojistné události patří akutní onemocnění, úraz nebo úmrtí člena rodiny, vznik podstatné škody na vlastním majetku následkem trestného činu nebo živelnou událostí. Toto pojištění je nutné sjednat při koupi daného zájezdu, pozdější pojištění již zakoupeného zájezdu není možné. Při vzniku pojistné události je nutné informovat pojišťovnu i cestovní kancelář a dokázat ji lékařskou, nebo policejní zprávou, v závislosti na typu pojistné události. (Korvas, 2007)

4 Praktická část

4.1 Události ovlivňující cestovní ruch

Současný cestovní ruch je ovlivňován několika faktory, které mohou být ovlivnitelné nebo neovlivnitelné. Většinou se jedná právě o ty nepředvídatelné, tedy velmi těžko ovlivnitelné, které mají často vážné následky. Tyto faktory negativně ovlivňují cestovní ruch v dané destinaci, a to především menším počtem turistů. S tím souvisí nižší přísun peněz do místní ekonomiky. Taková destinace přestává být atraktivní pro zahraniční investory. Nejen že se například nestaví nové hotely, ale z důvodu úbytku turistů se zavírají již fungující resorty a to má za následek snížení množství pracovních míst v oblasti.

4.1.1 Teroristické útoky

Terorismus se na náš běžný život podepisuje nejvíc v oblasti bezpečnostních opatření. Velmi zasažený je obor dopravy. Letecká doprava prošla hlavně po útocích 11. září 2001 velkými změnami v odbavení cestujících. Dnes už je zcela běžné podrobovat se na letištích několika kontrolám a to včetně všech zavazadel. Omezení se týká i převážených předmětů a tekutin. Některé jsou zcela zakázané letecky přepravovat, na jiné platí jistá omezení, která určují, jak a kde se smí přepravovat.

Tyto opatření již dávno nepostihují jen leteckou dopravu, můžeme se s nimi setkat i na nádražích, u vstupů do význačných památek, na koncertech a dalších hojně navštěvovaných místech.

Bezpečnostní opatření se od sebe v různých zemích moc neliší, liší se hlavně jejich intenzitou. Zatímco v České republice se s nimi setkáváme hlavně na letištích, v Egyptě jsou zcela běžné ozbrojené jednotky hlídající provoz na silnicích, příjezdové komunikace k letišťům nebo vjezdy do hotelových resortů. Je to dáno potenciálem dané destinace k dalším teroristickým útokům.

11. září 2001

Tento den se zapsal do historie jako den začátku boje proti terorismu. Útoky ze dne 11. září 2001 představovaly únosy čtyř dopravních letadel ve Spojených státech amerických devatenácti příslušníky teroristické organizace Al-Káida. Ti se zmocnili řízení a záměrně navedli dvě letadla do věží Světového obchodního centra (WTC). Obě budovy se vlivem požáru zřítily a poničily další budovy v okolí. V troskách budov zemřelo 2 606 lidí, dalších 87 a 60 byly oběti v letadlech. Třetí letadlo bylo navedeno na sídlo Ministerstva obrany USA (Pentagon), kde po nárazu zahynulo 125 lidí a všech 59 v letadle. Čtvrté letadlo se po souboji mezi teroristy a cestujícími zřítilo a do svého místa určení nedoletělo, čímž se pravděpodobně zabránilo dalším ztrátám na životech. Zemřelo všech 40 cestujících.

Během těchto útoků zahynulo celkem 2 996 lidí, z nichž bylo 19 únosců. Počet zraněných se vyšplhal na více než 6 000. Přibližně dvanácti tisícům lidí se podařilo z budov uniknout ještě před jejich zhroucením. Škody na infrastrukturu a majetku byly ve výši nejméně 10 miliard dolarů.

Spojené státy americké reagovaly spuštěním války proti terorismu a napadením Afghánistánu. (GTD)

Bombové útoky na vlaky v Madridu

11. března 2004 bylo v ranní špičce do různých vlaků v okolí Madridu umístěno 13 výbušných zařízení, která byla dálkově odpálena pomocí mobilních telefonů. Tři výbušná zařízení selhala, nicméně zbylé zabily 191 lidí a dalších 2057 bylo zraněno. Oficiální vyšetřování španělského soudnictví ukázalo, že za útoky stojí teroristická organizace Al-Káida. Mnozí přisuzují útok účasti Španělska ve válce v Iráku. Islamisté jím chtěli ovlivnit parlamentní volby, které se měly konat za tři dny, aby současná středo-pravicová Lidová strana, která podporovala válku, znovu ve volbách nezvítězila. Volby vyhrála středo-levicová Španělská socialistická dělnická strana, která po sestavení vlády ukončila působení španělských vojsk v Iráku. Dále také prosazovala mnohem volnější imigrační politiku. (GTD)

Hotel Riu Imperial Marhaba Tunisko

V turistickém letovisku Port El Kantaoui 26. června 2015 se útočník oblečený jako turista dostal do hotelového komplexu zadním vchodem. Byl ozbrojený útočnou puškou, kterou nesl zamaskovanou ve slunečníku na pláž, na které se opalovali hoteloví hosté. Tam začal střílet do turistů, poté vstoupil přímo do hotelu, kde opět střílel na turisty, které náhodně potkával ve společných prostorách. Útočnickovo počínání ukončily až bezpečnostní složky jeho zastřelením. Dohromady bylo zabito 38 turistů a útočník. Vyšetřování zjistilo, že počet obětí mohl být nižší, nebýt neadekvátní reakci bezpečnostních složek. Bylo zjištěno, že se policisté v okolí před útočníkem schovávali nebo utíkali s ostatními turisty. Trvalo půl hodiny, než přijely posily, které útok zastavily. Policisté, kteří nepomohli turistům, byli obviněni ze zločinné nedbalosti. (GTD)

Let Kogalymavia 9268

Dne 31. října 2015 odstartoval v ranních hodinách ruský charterový let společnosti Kogalymavia z egyptského Sharm El Sheikhu. Pár minut po startu se letoun nad Sinajským poloostrovem ztratil z radarů. Příčinou byl výbuch nastrožené bomby na palubě letadla a jeho následné zřícení. Zahynulo všech 224 lidí.

K útoku se přihlásil Islámský stát. Vyšetřování ukázalo, že bombu dostal do letadla egyptský mechanik. Policie zadržela zmíněného mechanika a dále také dva letištní policisty a jednoho nakladače zavazadel, kteří jsou obviněni z napomáhání při pašování bomby do letadla.

Po této události byly odkloněny lety mimo Sinajský poloostrov. Ruský prezident Vladimir Putin oznámil, že všechny ruské lety do Egypta byly od 6. listopadu zrušeny. Turisté, kteří byli během této události v dané destinaci, odlétali domů za zvýšených bezpečnostních podmínek. Rusko v reakci na tento teroristický čin zintenzivnilo útoky na syrské povstalce. Události napomáhala i skutečnost, že bezpečnostní opatření na egyptských letištích byla v porovnání s hrozícím nebezpečím na velmi nízké úrovni. Egypt na událost reagoval zpřísněním bezpečnostních kontrol jak na letištích, tak i v hotelových resortech, u nákupních center atd. (GTD)

Útoky v Paříži

Události 13. listopadu 2015 byly sledem koordinovaných teroristických útoků na různých místech francouzské metropole. Teroristé, hlásící se k Islámskému státu, provedli dohromady šest střelných a čtyři sebevražedné bombové útoky, při kterých bylo zabito celkem 130 civilistů a 7 teroristů. Francie byla již v té době ve vysoké pohotovosti před terorismem kvůli drobnějším útokům během roku.

První útok se stal u stadionu Stade de France u vstupní brány, kde bezpečnostní kontrola odhalila jednoho útočníka v sebevražedné vestě, ten se na místě odpálil a spolu s sebou zabil ještě jednoho člověka. Druhý útočník se odpálil o pár minut později u jiné vstupní brány a třetí pak v blízké restauraci McDonald's. Kromě útočníků zahynul při prvním útoku ještě jeden další člověk. Bezpečnostní složky se rozhodly nesdělovat tyto události divákům na stadionu, aby zabránily panickému opouštění stadionu a možným ztrátám na životech z důvodu ušlapání. Zápas se dohrál a po jeho skončení byli diváci vpuštěni na trávník, odkud byli postupně evakuováni ze stadionu.

Další rozsáhlý útok se stal v koncertní hale Bataclan, kde probíhal koncert americké kapely Eagles of Death Metal. V publiku bylo cca 1 500 lidí, když dovnitř pronikli tři útočníci vyzbrojení útočnými puškami a ručními granáty a spustili palbu do davu. Takto pozabíjeli desítky lidí, některým se podařilo utéct nebo se schovat. Teroristé také vzali několik rukojmích. Když se ale objevila zpráva, že mají být popraveni, zahájili bezpečnostní složky operaci, při které byli útočníci zabiti. Celkem při útoku zahynulo 89 civilistů a 3 teroristé.

Zbylé útoky proběhly v různých barech a restauracích. Útočníci stříleli po hostech nebo odpalovali sebevražedné vesty. Po útocích vyhlásil prezident François Hollande výjimečný stav. Dva dny po útoku zahájilo francouzské letectvo bombový útok na syrské město Raqqa, kde sídlí Islámský stát a kde se také nachází velitelské centrum a výcvikový tábor. Do Paříže bylo posláno 1 500 vojáků, aby pomohli policii zajistit bezpečnost. (GTD)

Útok v Nice

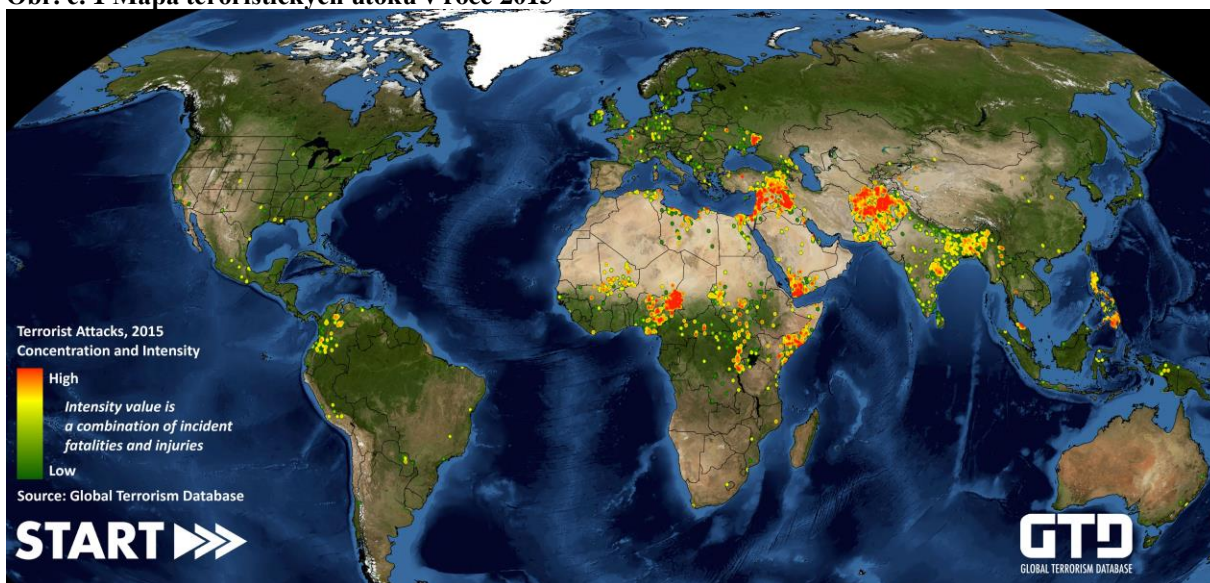
Ve městě Nice na jihu Francie se večer 14. července 2016 slavil státní svátek dobytí Bastily. Na nábřeží Promenade des Anglais přišlo asi 30 000 lidí sledovat slavnostní ohňostroj, během kterého útočník, hlásící se k Islámskému státu, záměrně najel nákladním vozidlem na promenádu a pokračoval po ní asi dva kilometry, než byl zastřelen bezpečnostními složkami. Při své jízdě úmyslně srážel lidi, kteří sledovali ohňostroj. Celkem zahynulo 86 civilistů a pachatel.

Francouzský prezident François Hollande o tři měsíce prodloužil výjimečný stav, který platil ve Francii od útoků v Paříži v listopadu 2015. V místě byly zrušeny různé kulturní a sportovní akce, na kterých by hrozil další teroristický útok. Tato událost spolu s neúspěšným převratem v Turecku způsobily, že rok 2016 nebyl pro cestovní ruch dobrý. (GTD)

Zhodnocení

Výše uvedené události lze považovat za nejvýznamnější od roku 2001 zaměřené na civilisty a páchané islamisty. V širším celosvětovém měřítku zjistíme, že situace v Evropě není nikterak dramatická v porovnání s územím Sýrie, Izraele, Iráku nebo Afghánistánu. Zde je důležité zmínit, že incidenty na těchto územích významně neovlivňují běžný turistický ruch v nejnavštěvovanějších destinacích. Je možné tedy konstatovat, že „malý“ teroristický útok v oblíbené destinaci způsobí daleko větší změny, než velký útok ve válečné zóně, kde k nim dochází často opakovaně. Nejvíce zasažené oblasti terorismem v roce 2015, kde barva odpovídá kombinaci mrtvých a zraněných, jsou znázorněny v mapě.

Obr. č. 1 Mapa teroristických útoků v roce 2015

Zdroj: (GTD)

4.1.2 Letecké katastrofy

Srážka letadel na letišti Tenerife 1977

Shodou celé řady nešťastných okolností došlo 22. března 1977 k největší letecké katastrofě v dějinách. Dvě letadla typu Boeing 747 leteckých společností KLM a PanAm měla namířeno na ostrov Gran Canaria. Během letu však letiště v Las Palmas bylo uzavřeno a letadla byla odkloněna na sousední ostrov Tenerife. Malé letiště se takto odkloněnými letadly rychle zaplnilo. Pilot letadla KLM se kvůli úspoře času na letišti v Las Palmas rozhodl dotankovat palivo, to později ještě zhoršilo následky nehody. Během tankování se znovu otevřelo cílové letiště, ale také se zhoršily povětrnostní podmínky a snižovala se viditelnost. Obě letadla dostala povolení k přejetí vzletové dráhy na druhý konec. Viditelnost klesla tak, že ani dispečeri z řídicí věže neměli vizuální kontakt s letadly. Letadlo PanAm muselo kvůli hledání výjezdu v mlze na pojezdovou dráhu jet velmi pomalu, což způsobilo, že druhý Boeing 747 KLM mezitím dojel na konec dráhy a byl připraven ke vzletu. Jeho pilot požádal o povolení ke startu. Dostal jen povolení pro letovou dráhu po startu, nikoliv pro start samotný. Letadlo PanAm tou dobou stále pojíždělo po dráze a hledalo správný výjezd. Kapitán letadla KLM ale odstartoval bez povolení a rozjížděl se proti druhému letadlu PanAm, které v mlze neviděl. Posádka PanAm již v tu chvíli našla výjezd z dráhy a stáčela tím směrem letadlo. Pár sekund před samotnou srážkou si kopilot v mlze všiml světél startujícího Boeingu 747 KLM.

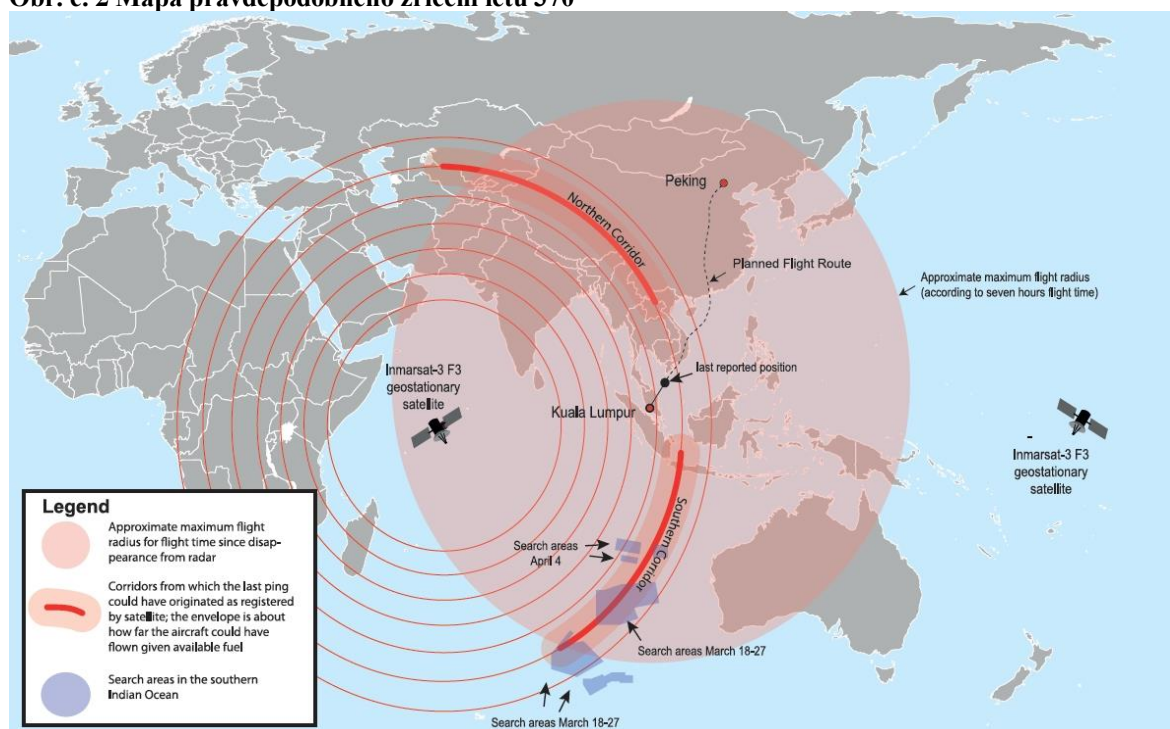
Kapitán okamžitě přidal plyn na plno a tím patrně zachránil život posádce a cestujícím v přední části letadla. Letadlo KLM mělo v ten okamžik rychlost kolem 300 km/h, což je potřebná rychlost k odlepení se od země. Když pilot KLM před sebou uviděl letadlo PanAm, snažil se co nejdříve vzlétnout, ale to se nepodařilo. Letadlo KLM po kolizi explodovalo a usmrtilo všechny na palubě. Z Boeingu PanAm se podařilo uniknout 61 lidem.

Během této katastrofy zahynulo dohromady 583 lidí. Následně by zavedena povinná komunikace v angličtině, aby už nevzniklo žádné nedorozumění mezi posádkami a řízením letového provozu. (SKYbrary)

Zmizení letu Malaysia Airlines 370

Boeing 777 na pravidelné lince z Malajsie do Pekingu odstartoval z letiště Kuala Lumpur a let probíhal dle plánu. Po 41 minutách letu opustil letoun malajský vzdušný prostor a posádka se měla přihlásit vietnamskému řízení letového provozu. Ke spojení již nedošlo. Kapitán jiného letadla se pokoušel navázat kontakt pomocí mezinárodní nouzové frekvence, ale odpověď nedostal. Vojenský radar zachytil let 370, jak se odchyluje od kurzu a stáčí se na západ. Podle vojenského radaru uletěl Boeing ještě několik stovek kilometrů a pak se ztratil i z něj. Dále však letoun vysílal satelitní signál po dobu ještě čtyř hodin, během kterých mohl doletět až k hranicím Číny a Indie nebo břehům Austrálie. Viz mapa.

Obr. č. 2 Mapa pravděpodobného zřícení letu 370

Zdroj: (SSM)

Severní možnost byla po dalším vyšetřování zamítnuta. Jako nejpravděpodobnější místo dopadu se jeví část Indického oceánu západně od australského města Perth. Možnou příčinou zmizení Boeingu 777 může být úmyslné odpojení komunikační jednotky od napájení. Hypoxie posádky (podle vyšetřování nejlépe odpovídá zjištěným okolnostem), tzn. následek nedostatku kyslíku v kabině, kdy posádka nekomunikovala, letoun letěl několik hodin na autopilota a po vyčerpání paliva se zřítíl do oceánu. Ten den, 8. března 2014, na palubě letu 370 zmizelo (zahynulo) 239 lidí. Pátrací akce byla nejrozsáhlejší a nejnákladnější v dějinách letectví. Zapojena do pátrání byla letadla i lodě, které prohledávaly místa nejpravděpodobnějšího zřícení letu 370. Po pěti měsících se na břehu ostrova Réunion našla vztlaková klapka patřící zmizelému Boeingu. V následujících měsících se našlo několik dalších menších trosek, u kterých byla více méně prokázána příslušnost k letu 370. Dodnes je záhadou, jak v digitálně propojeném světě může zmizet dopravní letadlo. Letecký průmysl reagoval na tuto událost změnami ve sledování letadel, aby se minimalizovala šance na opakování podobné situace. Dodnes je tato událost největší záhadou letectví. (ATSB)

Let Germanwings 9525

Pravidelný let nízkonákladové společnosti Germanwings z Barcelony do Düsseldorfu 24. března 2015 byl kopilotem Andreasem Lubitzem úmyslně nasměřován k zemi a zcela zničen. Prvních dvacet minut letu proběhlo dle plánu, poté si kapitán odskočil z pilotní kabiny na toaletu a kopilot zůstal u řízení sám a namířil letoun k zemi. Kapitán se snažil násilím dostat do pilotní kabiny (což je slyšet na záznamu) a zabránit nárazu letounu do země, ale dveře se mu otevřít nepodařilo. Airbus A320 narazil do Provensálských Alp a na palubě zahynulo všech 150 lidí. Při vyšetřování bylo zjištěno, že kopilot trpěl depresemi a měl sebevražedné sklony. Od svého neurochirurga měl vystavenou neschopenku pro práci pilota. Ten den již Andreas Lubitz neměl jako kopilot působit, své problémy ale skrýval před svým zaměstnavatelem a kolegy. Důsledkem této události vydala Evropská agentura pro bezpečnost civilního letectví doporučení leteckým společnostem, aby v případě, že jeden z pilotů potřebuje opustit kokpit, musí do kokpitu vstoupit jiný člen posádky. (BEA)

4.2 Indikátory hodnocení rizikovosti destinací

Pro vyhodnocení vybraných destinací, v pořadí podle jejich celkové míry bezpečnosti, je třeba identifikovat a klasifikovat vhodná kritéria, která jsou schopna vyhodnotit rizikovost destinace ze všech důležitých úhlů pohledu – světový index míru, zdravotní rizika a klimatická rizika a úroveň služeb.

Světový index míru (Global Peace Index)

Tento ukazatel řadí 163 nezávislých států po celém světě podle míry jejich mírumilovnosti. Od roku 2007 ho každoročně sestavuje Institut pro ekonomiku a mír (Institute for Economics and Peace) ve spolupráci se světovými odborníky na mír. Index se sestavuje na základě 23 kritérií spadajících do třech skupin – probíhající domácí a mezinárodní konflikty, úroveň bezpečnosti ve společnosti a míra militarizace.

- **Probíhající domácí a mezinárodní konflikty**
 - Počet a trvání vnitřních konfliktů
 - Počet úmrtí z externího organizovaného konfliktu
 - Počet úmrtí z vnitřního organizovaného konfliktu

- Počet, trvání a role ve vnějších konfliktech
- Intenzita organizovaného vnitřního konfliktu
- Vztahy se sousedními zeměmi

- Úroveň bezpečnosti ve společnosti
 - Úroveň vnímané kriminality ve společnosti
 - Počet uprchlíků a vysídlených osob jako procento obyvatelstva
 - Politická nestabilita
 - Míra politického teroru
 - Dopad terorismu
 - Počet vražd na 100 000 lidí
 - Úroveň násilné trestné činnosti
 - Pravděpodobnost násilných demonstrací
 - Počet uvězněných osob na 100 000 lidí
 - Počet vnitřních bezpečnostních pracovníků a policie na 100 000 lidí

- Míra militarizace
 - Vojenské výdaje na jedno procento HDP
 - Počet personálu ozbrojených složek na 100 000 lidí
 - Objem importovaných hlavních konvenčních zbraní na 100 000 lidí
 - Objem exportovaných hlavních konvenčních zbraní na 100 000 lidí
 - Finanční příspěvky na mírové mise OSN
 - Jaderné a těžké zbraně
 - Snadný přístup k ručním a lehkým zbraním

Vyhodnocení světového indexu míru jednotlivých zemí probíhá klasifikováním jednotlivých ukazatelů, z nichž každý má určitou váhu. Kvalitativní ukazatele jsou normalizovány na stupnici 1 až 5 a kvantitativní ukazatele jsou přepočítávány a převedeny také na stupnici 1 až 5. Výsledné hodnoty jsou rozděleny do dvou skupin, ukazatele vnitřního míru mají 60% vliv na celkové hodnocení země a ukazatele vnějšího míru 40% vliv. Výsledkem celého hodnocení je číslo od 1 do 5. V roce 2017 byl podle světového indexu míru na prvním místě Island s hodnocením 1,111 následován Novým Zélandem

1,241. Česká republika byla na šestém místě s výsledkem 1,36. Nejhorší hodnocení 3,814 dostala Sýrie a Afghánistán 3,567. (VH)

Zdravotní rizika

Toto kritérium zahrnuje rizika spojená s konzumací místních potravin a nápojů, hrozby nakažení virovou či infekční chorobou, nutnost (doporučení) očkování, aktuální epidemiologická situace a výskyt nebezpečných druhů rostlin a živočichů. Zmíněná rizika jsou na první pohled méně zřetelná, ale pro nepřipraveného návštěvníka dané destinace mohou být velmi nebezpečná.

Klimatická rizika

Mnohé destinace se nenacházejí v relativně mírném a stálém podnebí. Právě tam hrozí riziko mimořádných klimatických fenoménů. V závislosti na poloze destinace se jedná o výrazné vysoké nebo nízké teploty, bouře, orkány, záplavy, sesuvy půdy, vlny tsunami nebo aktivní sopečná činnost. Nejčastěji se jedná o jevy vyskytující se s malou pravděpodobností a výrazně se odlišujících od normálu. Velmi často je možné blížíci se situace na základě meteorologické předpovědi identifikovat a provést nutná opatření k minimalizaci následků.

Úroveň služeb

Ve světě jsou velké rozdíly v kvalitě poskytovaných služeb, proto je úroveň služeb významné hodnotící kritérium. V rozvojových zemích fungují služby na jiné úrovni než ve vyspělých státech. Každý účastník cestovního ruchu využívá některé poskytované služby. Ubytování se většinou hodnotí pomocí hvězdičkového systému, kde ovšem stejný počet hvězdiček nezajistí stejnou kvalitu ubytování napříč celým světem. Další důležitou službou je fungující doprava (mezinárodní letiště, MHD řídicí se jízdním řádem, nezkorumpovaná taxi služba) a k ní odpovídající infrastruktura. Úroveň stravování také vykazuje velké rozdíly v odlišných destinacích. Kultura destinací se liší a tím i hygienické podmínky a celkový průběh stolování. Nákupní možnosti jsou různé také podle polohy destinace. Druh zboží, který je někde přebytečný nebo bez problémů sehnatelný, může být jinde nedostatkový. Pro účastníka cestovního ruchu je důležité, aby si mohl nabízené služby pořídit, proto musí disponovat místní přijímanou formou peněz (devizy, valuty). Důležitou službou je směna valut nebo jejich výběr z bankomatu. V neposlední řadě je

v zahraničí důležitá kvalita zdravotnictví, která je jako ostatní služby rozdílná po celém světě. Úroveň služeb je tedy významné kritérium pro hodnocení rizikovosti destinace, protože jejich nízká forma zvyšuje riziko vzniku nepříjemných událostí a dále jejich následky.

4.3 Vybrané destinace

Pro konečné vyhodnocení jsou vybrány turisticky zajímavé země v Evropě i ve světě. Jedná se o destinace s nejmasivnějším příjezdovým cestovním ruchem a atraktivní dovolenkové destinace s budoucím potenciálem.

Česká republika

Je svým umístěním ve středu Evropy a také díky kulturnímu dědictví turisticky oblíbená destinace. Bezpečnostní situace je na dobré úrovni, rizikem jsou nepoctivé praktiky některých řidičů taxislужeb, kapsářů nebo směnárníků směřovaných převážně proti zahraničním turistům. Klimatické podmínky jsou mírné, vnitrozemské a nevykazují rozdílnosti v porovnání s okolními státy. Úroveň poskytovaných služeb je na dobré úrovni, která se blíží standardu západní Evropy. (BIS)

Francie

Patří mezi nejnavštěvovanější státy světa, příjezdový turismus z České republiky čítá více než 200 000 občanů ročně. Po teroristických útocích platí v zemi zvýšená bezpečnostní opatření, která lze zaznamenat na letištích, u nákupních center, turisticky atraktivních památek nebo místech s velkou koncentrací osob. V turistických oblastech je zvýšené riziko drobných krádeží. Obecně je úroveň poskytovaných služeb ve Francii na vysoké úrovni a klimatické podmínky se nijak zvlášť neliší od jiných evropských zemí. (MZV)

Chorvatsko

Je nejoblíbenější zahraniční destinace pro občany České republiky, každoročně ho navštíví téměř milion turistů z České republiky. Bezpečnostní situace v zemi je na uspokojivé úrovni s výjimkou možných krádeží nehlídaných osobních věcí na plážích a na frekventovaných místech ze strany kapsářů. Služby jsou v Chorvatsku na dobré úrovni, srovnatelné s jinými evropskými zeměmi. Vysoké teploty v letních měsících jsou rizikem pro turistické výstupy do hor, proto je třeba mít k dispozici dostatek tekutin.

V zemi panuje středomořské podnebí s mírnou zimou a teplými letními měsíci s možností výskytu bouřek a rozsáhlých požárů. (MZV)

Itálie

Další velmi navštěvovaný stát, jehož bezpečnostní situace se podstatně neliší od jiných evropských zemí. V turistických destinacích jsou rozšířené kapesní krádeže mnohdy organizovaných skupin složených i z nezletilých osob. Úroveň služeb je na evropském standardu. V letních měsících panuje středomořské klima, hrozí vznik rozsáhlých požárů. Zima je mírná, na severu země v horských oblastech hrozí nebezpečí lavin při nedodržení doporučení o pohybu ve volném terénu. (MZV)

Island

Zem, která se s expanzí nízkonákladových leteckých společností rychle dostává mezi vyhledávané turistické destinace. Spojení s jinými státy je možné pouze využitím letecké nebo lodní dopravy. Infrastruktura je řídká, některé silnice ve vnitrozemí jsou sjízdné pouze v letních měsících a většina z nich je nezpevněná. Tamní bezpečnostní situace je nadprůměrná. Podnebí je ovlivněno polohou Islandu, na který působí Golfský proud nedovolující kruté zimy, ale letní měsíce jsou také chladné. Klimatická rizika jsou především v rychlých a těžko předvídatelných změnách počasí. (MZV)

Německo

Bezpečnostní situace v Německu je srovnatelná s ostatními zeměmi západní Evropy. Kapesní krádeže se mohou vyskytovat především v turistických centrech a frekventovaných místech. Podnebí je mírné a odpovídá okolním zemím, mj. České republice. Poskytované služby jsou na vysoké úrovni, které odpovídají standardu západní Evropy. (MZV)

Řecko

Je vyhledávaná zem především pro letní dovolenou. Bezpečnost odpovídá standardu ostatních zemí Evropské unie, jsou tedy možné kapesní krádeže na frekventovaných turistických místech. Klimatické podmínky v Řecku jsou srovnatelné s jinými středomořskými zeměmi, v letních měsících hrozí vznik rozsáhlých požárů. Poskytované služby jsou na dobré úrovni blízcí se zemím západní Evropy. (MZV)

Velká Británie

Nízká úroveň zločinnosti je spojena s dobrou bezpečnostní situací, které byla v minulosti narušena teroristickými útoky. Od té doby platí v zemi různé stupně teroristického ohrožení a podle nich se řídí zvýšená bezpečnostní opatření. Na místech

s vysokou koncentrací lidí hrozí riziko kapesních krádeží. Klimatické podmínky jsou srovnatelné s blízkými zeměmi. Na pobřeží vzniká riziko v podobě až několikametrového výškového rozdílu mezi přílivem a odlivem a jejich rychlým nástupem. Poskytované služby jsou na vysoké úrovni, podobně jako v zemích západní Evropy. (MZV)

Čína

Je nejlidnatější země světa ležící ve východní Asii. Bezpečnostní situace v zemi je stabilní, avšak jsou zaznamenávány případy obtěžování, okradení nebo podvodného jednání vůči turistům. Vzhledem k rozloze země jsou rozdílné klimatické podmínky v různých oblastech. Subtropické klima v jižních částech země přináší vysoké teploty spojené s výskytem tajfunů a přívalových dešťů. Podobné podmínky panují i v centrální oblasti Číny, mírné zimy s občasnými mrazy střídají vlhká a horká léta. V severních oblastech a Tibetské náhorní plošině nejsou výjimkou velmi chladné zimy. V některých oblastech hrozí zvýšené riziko ptačí chřipky. Bezpečná je pouze balená voda. Úroveň poskytovaných služeb je ve větších městech konkurenceschopná evropským zemím, v odlehlých oblastech zřetelně klesá. (MZV)

Egypt

Bezpečnostní situace v Egyptě je považována za stabilní. Výjimkou jsou některé oblasti Sinajského poloostrova a vnitrozemských oblastí. Hotelové resorty a významné památky jsou, po událostech v minulosti, dostatečně zabezpečené. Riziko teroristického útoku hrozí proti místním bezpečnostním složkám. Ke zdravotním rizikům patří především voda z vodovodního řádu, které je vhodná pouze pro osobní hygienu, nikoliv pro konzumaci. S tím je spojena konzumace tepelně neupravených potravin, které přišly do kontaktu s kohoutkovou vodou. Při koupání v Rudém moři je třeba dbát zvýšené opatrnosti před některými zdraví nebezpečnými druhy živočichů. Klimatické podmínky jsou ovlivněny Saharskou pouští a přináší velmi vysoké teploty v letních měsících. Úroveň služeb je na zřetelně nižší úrovni než v Evropě. Důležité služby pro cestovní ruch, jako nemocnice nebo letiště, jsou ovšem na dobré úrovni. (MZV)

Indonésie

Je stát v jihovýchodní Asii a Oceánii skládající se z tisíců ostrovů. Bezpečnost v zemi je na dobré úrovni. Zvýšená obezřetnost je doporučována v turistických oblastech před kapesními krádežemi, výběry z upravených bankomatů nebo používání neoznačených vozů taxislužby. Vlivem polohy Indonésie na okrajích tří tektonických desek je na jejím území přibližně 150 aktivních sopek a hrozí zvýšené riziko zemětřesení. Některé oblasti

mohou být vlivem zemětřesení zasažené vlnou tsunami. V zemi panuje celý rok teplé a vlhké počasí a střídá se období sucha a období dešťů. Celoročně hrozí riziko malárie, nákaza vzteklinou od potulných psů, koček nebo opic a také ptačí chřipka. Poskytované služby mají rozdílné úrovně. Soukromé zdravotnictví poskytuje kvalitní služby, naopak státní je na úrovni nízké. Turistické hotelové resorty nabízejí kvalitní služby. V odlehlých oblastech klesá úroveň služeb. (MZV)

Kuba

Je obvykle bezpečnější než zbylé země Latinské Ameriky, přesto se poslední dobou zvyšuje počet přepadených turistů, především v centrech velkých měst. Situace v hotelových resortech je dobrá. K pití lze využít pouze balenou vodu. V případě cestování po zemi je doporučeno používat přípravky na dezinfekci rukou. Zvýšené riziko hurikánů platí od července do listopadu. Na Kubě funguje systém sledování výskytu tropických bouří. Služby jsou obecně na dobré úrovni. Hotely světových řetězců poskytují standardní kvalitu služeb. (MZV)

Thajsko

V zemi, převážně v jižní části, platí riziko vzniku ozbrojených střetů, cílem jsou převážně policejní a ozbrojené složky. Turistické oblasti jsou postihovány drobnou kriminalitou, jako jsou kapesní krádeže nebo podvodné praktiky při směně peněz nebo půjčování motocyklů. V Thajsku je vysoké riziko vzniku dopravní nehody, převážně na motocyklu. Klimatické podmínky v zemi jsou ovlivněny obdobím dešťů, při kterém dochází k lokálním záplavám a s tím spojeným dopravním problémům. Zdravotní rizika jsou spojena s malárií nebo nákazou vzteklinou od potulných psů nebo opic. Služby jsou v Thajsku na dobré úrovni, s výjimkou odlehlých oblastí s horší infrastrukturou, při porovnání s Evropou ovšem nedosahují stejných standardů. (MZV)

Tunisko

Situace je v zemi stabilní, individuálním turistům hrozí riziko únosu v příhraničních oblastech s Alžírskem a Libyí. Od pádu autoritativního režimu v roce 2011 se v zemi zvýšil počet krádeží. Zvýšené opatrnosti při konzumaci místních potravin zakoupených na tržištích by měli rodiče dbát především v případě malých dětí. Nedoporučuje se pít vodu z vodovodního řádu, ale konzumovat balenou s neporušeným uzávěrem. Klimatické podmínky jsou v Tunisku, které leží u Středozemního moře, ovlivněny polohou na africkém kontinentu. V zemi panují mírné zimy a velmi teplá léta. V jižní části země,

kde jsou již pouze pouštní oblasti, je celoročně teplo a sucho. Úroveň služeb v turistických oblastech je dobrá, nicméně nesrovnatelná se západoevropskými státy. (MZV)

Turecko

Bezpečnostní situace v zemi je dobrá, riziko nenadálé události hrozí v jihovýchodní části země, zvýšené opatrnosti je třeba dbát v místech větší koncentrace lidí. Přepadení v Turecku, v porovnání se západními zeměmi, bývají ojedinělá. Bezpečnostní riziko hrozí na silnicích, protože Turecko patří mezi země s největším počtem dopravních nehod a úmrtí v jejich důsledku. Klimatické podmínky jsou obdobné jako v jiných středomořských státech. V oblastech především u Černého moře hrozí riziko nákazy klíšťovou encefalitidou. Služby v turistických resortech jsou na vysoké úrovni a dosahují standardů světových hotelových řetězců. Mimo velká města a letoviska je úroveň nižší. (MZV)

Spojené arabské emiráty

Vyspělá země v oblasti Blízkého východu vlivem těžby a zpracování ropy a zemního plynu. Bezpečnost v zemi je na dobré úrovni, občasné výjimky jsou kapesní krádeže v emirátu Dubaj, kde se pohybuje největší množství turistů. Důležité je respektovat místní kulturu a předcházet tím následným problémům. Při dodržování základní hygieny při konzumaci potravin nehrozí výrazná zdravotní rizika, doporučuje se pít vodu v originálních uzavřených obalech. Klimatické podmínky mohou být pro některé návštěvníky země náročné v důsledky velmi vysokých teplot v letních měsících dosahujících až 50 stupňů Celsia. Úroveň poskytovaných služeb je ve všech emirátech na velmi vysoké úrovni. V obchodech je velký výběr zboží z celého světa. (MZV)

Spojené státy americké

Bezpečnostní situace v zemi je narušována drobnou kriminalitou v turistických oblastech. Výjimkou nejsou ani loupežná přepadení převážně v aglomeracích velkých měst. Obvykle platí, že americká města postihuje vyšší kriminalita než evropské destinace. Zdravotní rizika, při dodržování základní hygieny, v zemi nehrozí. Vzhledem k velké rozloze země jsou klimatické podmínky velmi různorodé, především střední část je územím velkých klimatických odchylek. Nejsou ojedinělé rozsáhlé požáry na západním pobřeží, tajfuny postihující jihovýchod nebo sněhové bouře v horských a severních oblastech. Poskytované služby jsou na dobré úrovni. Funguje rozsáhlá síť ubytovacích zařízení všech kategorií. Stravování je možné v restauracích i v rozšířených občerstveních jako levnější varianta. (MZV)

Vietnam

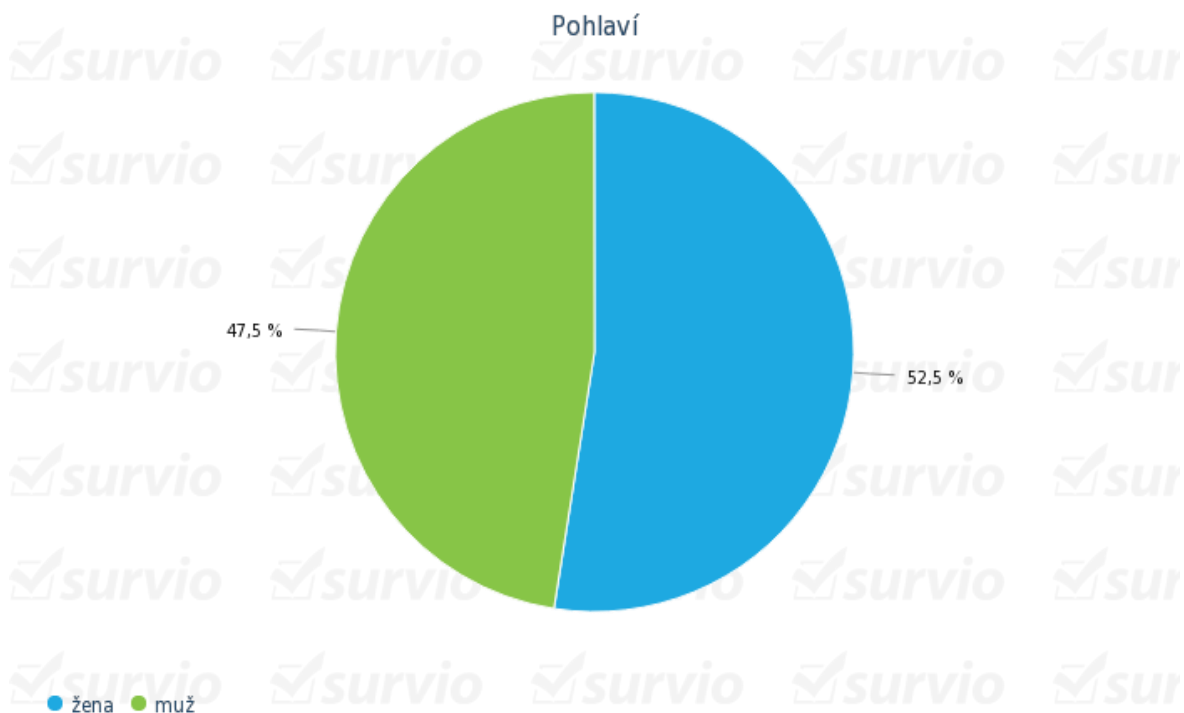
Jedná se o bezpečnou zemi v rámci jihovýchodní Asie. V posledních letech se ovšem začínají rozšiřovat kapesní krádeže ve velkých městech. Bezpečnostní riziko pro turisty je velmi chaotická doprava ve velkých městech, v odlehlých oblastech je doprava slabá. Zdravotní rizika jsou v zemi spjata s velmi špatnou hygienou, restaurační zařízení často fungují v podmínkách neslučitelných s evropskými. Klimatické podmínky jsou rozdílné v severním a jižním Vietnamu. Střídá se období dešťů a období sucha. Tropické bouře nezářídka zasahují severní i jižní části. Služby ve velkých městech a turistických letoviscích jsou na dobré úrovni, taktéž lékařská zařízení. Venkovské a odlehlé oblasti se mnohdy potýkají s absencí vodovodního řádu, elektřiny i odpadního potrubí. (MZV)

4.4 Hodnocení vybraných destinací

U vybraných destinací je posuzována kombinace zmíněných faktorů ovlivňujících celkovou bezpečnost státu. Mimo Světového indexu míru, který je již vyjádřen číslem, jsou ostatní faktory bodovány na základě vlastní studie dané země a empirického pozorování vývoje bezpečnostní situace v zemi. Pro maximální objektivnost bylo provedeno dotazníkové šetření, kterému se podrobilo 80 respondentů. Cílem bylo stanovení vah jednotlivých kritérií, aby vyhodnocení odpovídalo preferencím společnosti.

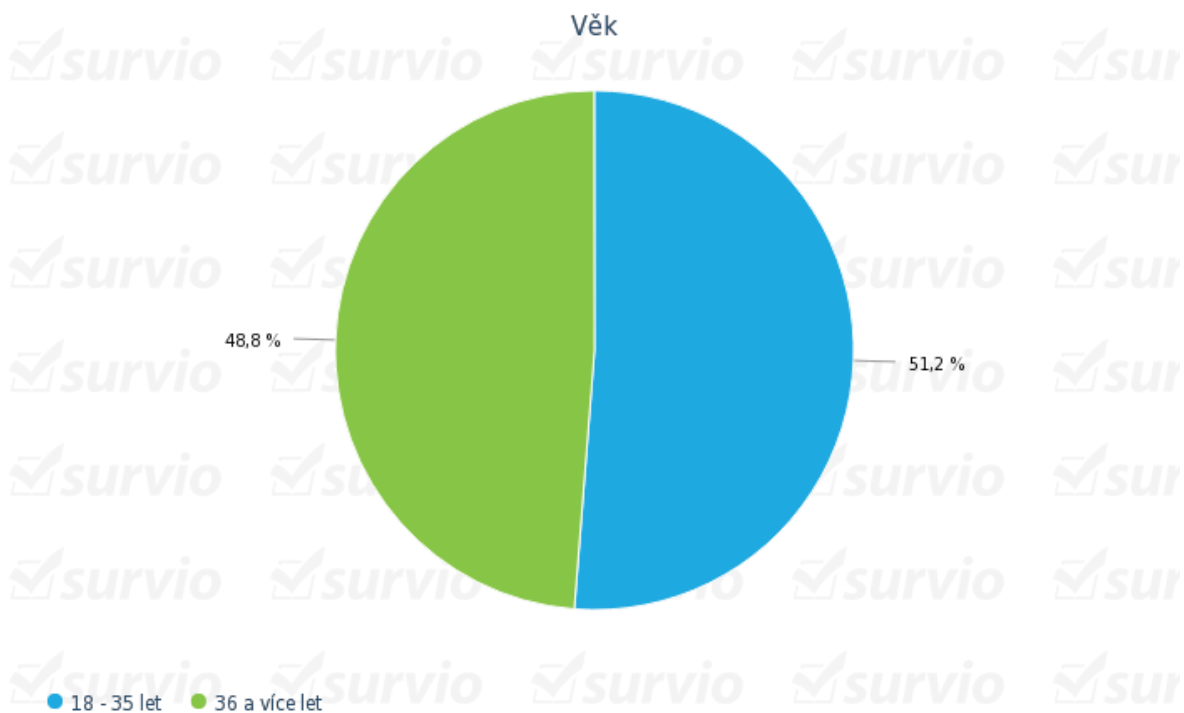
Výsledky dotazníkového šetření

Obr. č. 3 Dotazník - pohlaví

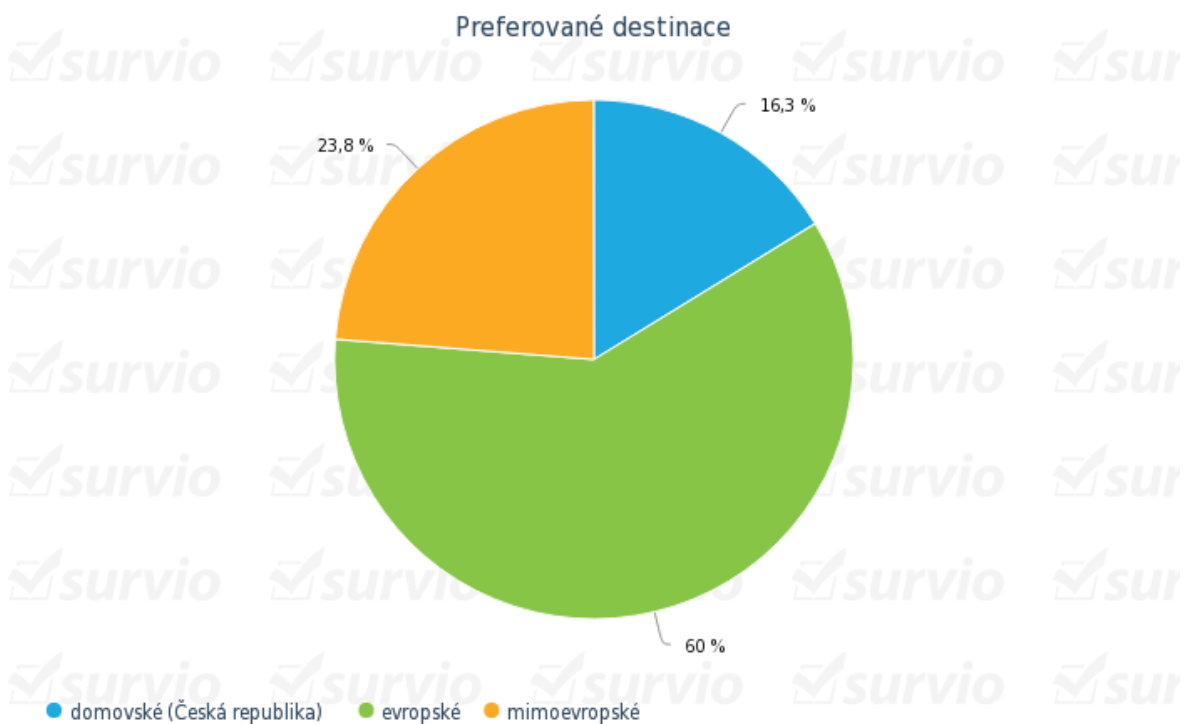
Zdroj: vlastní zpracování

Obr. č. 4 Dotazník - věk

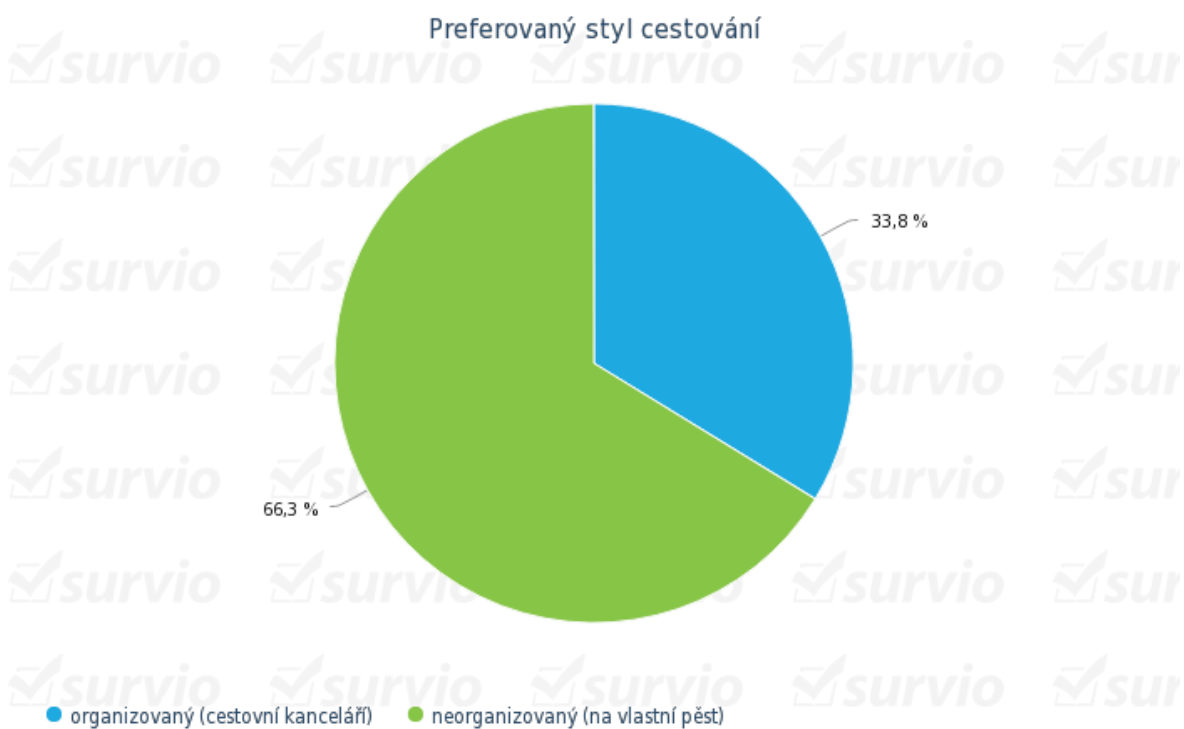
Zdroj: vlastní zpracování

Obr. č. 5 Dotazník - preferované destinace

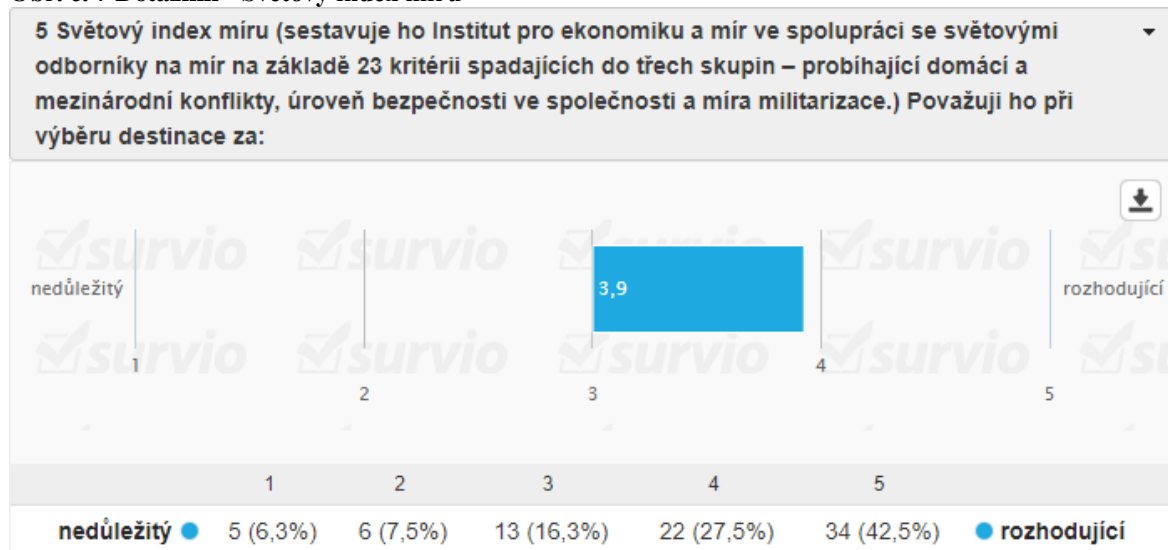
Zdroj: vlastní zpracování

Obr. č. 6 Dotazník - preferovaný styl cestování

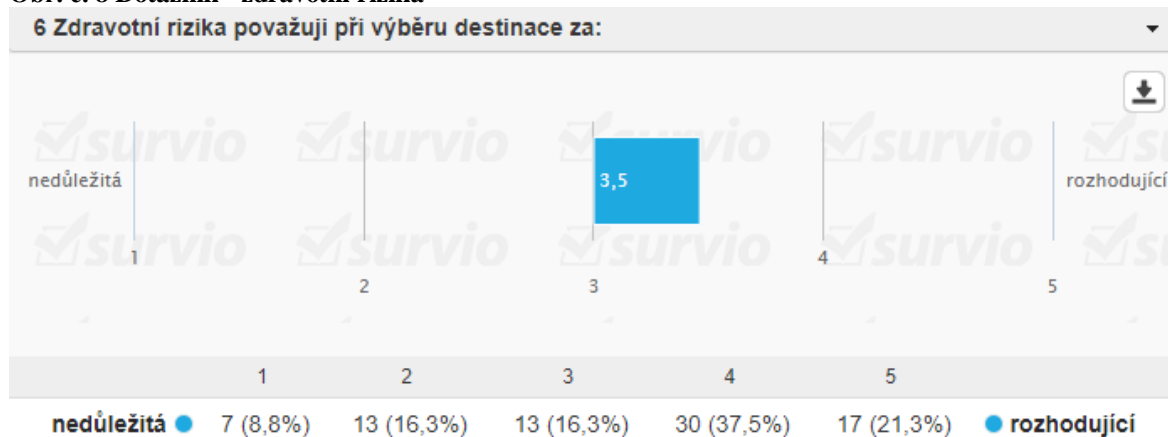
Zdroj: vlastní zpracování

Obr. č. 7 Dotazník - Světový index míru

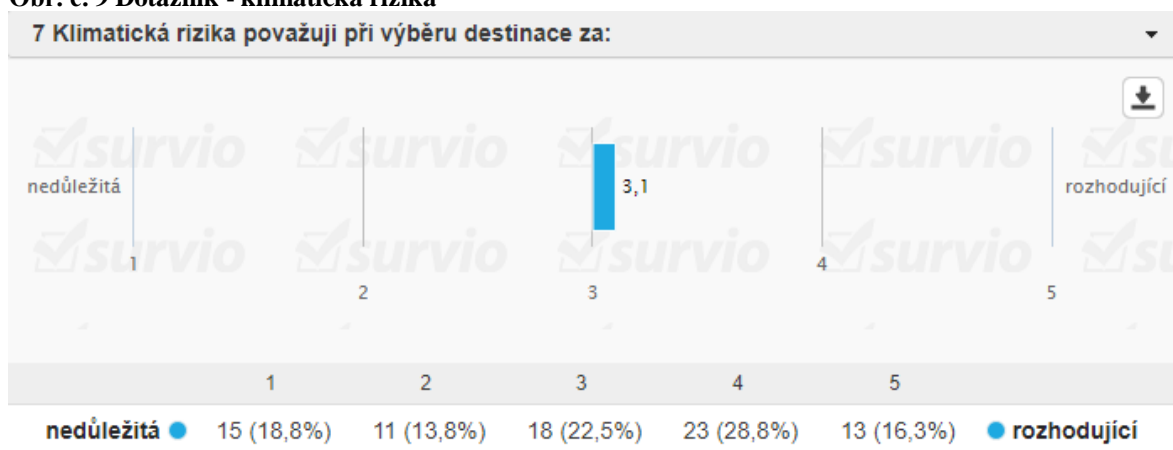
Zdroj: vlastní zpracování

Obr. č. 8 Dotazník - zdravotní rizika

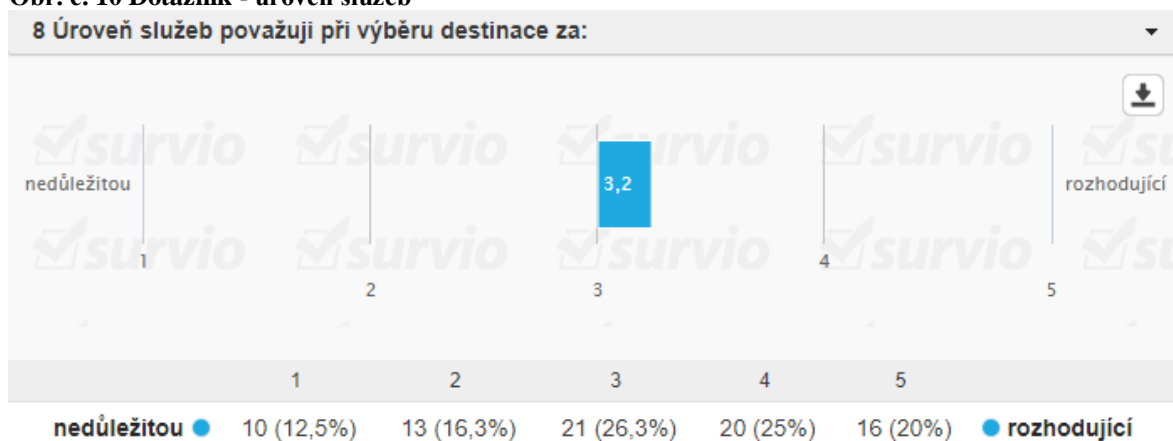
Zdroj: vlastní zpracování

Obr. č. 9 Dotazník - klimatická rizika

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. č. 10 Dotazník - úroveň služeb

Zdroj: vlastní zpracování

Stanovení vah kritérií

Na základě dat získaných z dotazníku jsou sestaveny váhy jednotlivých kritérií hodnocení rizikovosti. Na stupnici 1-5 respondenti volili bodové hodnocení důležitosti kritéria. Bod 1 představuje minimální důležitost kritéria, bod 5 maximální důležitost. Celkové váhy jsou přepočteny, aby jejich součet byl roven 1.

Tab. č. 1 Dotazník – stanovení vah kritérií

Kritérium	Hodnocení	Celková váha	Přepočtená váha
Světový index míru	3,9	0,78	0,285
Zdravotní rizika	3,5	0,7	0,255
Klimatická rizika	3,1	0,62	0,226
Úroveň služeb	3,2	0,64	0,234

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. č. 2 Vybrané destinace

Země		Kritéria hodnocení			
		Světový index míru (min.)	Zdravotní rizika (min.)	Klimatická rizika (min.)	Úroveň služeb (max.)
Evropa	Česká republika	1,36	1	1	4
	Francie	1,839	1	1	5
	Chorvatsko	1,665	1	2	4
	Itálie	1,737	1	2	5
	Island	1,111	1	3	4
	Německo	1,5	1	1	5
	Řecko	1,998	1	2	4
	Velká Británie	1,786	1	2	5
Svět	Čína	2,242	2	3	3
	Egypt	2,583	3	3	3
	Indonésie	1,85	3	4	3
	Kuba	2,056	2	3	4
	Thajsko	2,286	2	3	3
	Tunisko	1,977	2	2	3
	Turecko	2,777	2	2	4
	SAE	1,944	1	3	5
	USA	2,232	1	2	5
	Vietnam	1,919	3	3	3
Váhy kritérií		0,285	0,255	0,226	0,234

Zdroj: vlastní zpracování

Bodová hodnocení jednotlivých kritérií jsou přepočítána podle metody bazické varianty modelů vícekritériálního rozhodování. Všechna kritéria jsou nákladového typu s výjimkou úrovně služeb, která je výnosového typu. Po vynásobení přepočtených hodnot kritérií s příslušnými vahami vyjde agregovaný užitek výnosového typu, podle kterého je možné určit pořadí jednotlivých zemí.

Tab. č. 3 Kritériální matice

Země		Kritéria hodnocení				
		Světový index míru	Zdravotní rizika	Klimatická rizika	Úroveň služeb	Agregovaný užitek
Evropa	Česká republika	0,817	1,000	1,000	0,8	0,901
	Francie	0,604	1,000	1,000	1	0,887
	Chorvatsko	0,667	1,000	0,500	0,8	0,745
	Itálie	0,640	1,000	0,500	1	0,784
	Island	1,000	1,000	0,333	0,8	0,803
	Německo	0,741	1,000	1,000	1	0,926
	Řecko	0,556	1,000	0,500	0,8	0,714
	Velká Británie	0,622	1,000	0,500	1	0,779
Svět	Čína	0,496	0,500	0,333	0,6	0,484
	Egypt	0,430	0,333	0,333	0,6	0,423
	Indonésie	0,601	0,333	0,250	0,6	0,453
	Kuba	0,540	0,500	0,333	0,8	0,544
	Thajsko	0,486	0,500	0,333	0,6	0,482
	Tunisko	0,562	0,500	0,500	0,6	0,541
	Turecko	0,400	0,500	0,500	0,8	0,542
	SAE	0,572	1,000	0,333	1	0,727
	USA	0,498	1,000	0,500	1	0,744
	Vietnam	0,579	0,333	0,333	0,6	0,466

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. č. 4 Pořadí vybraných destinací podle míry rizika cestování

	Země	Pořadí
Evropa	Česká republika	2.
	Francie	3.
	Chorvatsko	7.
	Itálie	5.
	Island	4.
	Německo	1.
	Řecko	10.
	Velká Británie	6.
Svět	Čína	14.
	Egypt	18.
	Indonésie	17.
	Kuba	11.
	Thajsko	15.
	Tunisko	13.
	Turecko	12.
	SAE	9.
	USA	8.
	Vietnam	16.

Zdroj: vlastní zpracování

Z výpočtu vyplývá, že po zhodnocení všech popsaných faktorů je z vybraných destinací nejbezpečnější Německo a Česká republika, naopak nejméně bezpečnými jsou Egypt a Indonésie.

5 Doporučení

U vyhodnocených zemí jsou vybrána významná rizika, která se nejvíce podílí na bezpečnosti. K prezentovaným rizikům jsou připojena doporučená opatření, která chrání účastníka cestovního ruchu nebo vedou ke zlepšení situace v dané zemi. V Evropě se jedná především o kapesní krádeže v turisticky exponovaných místech, kterým lze čelit v podobě inteligentních kamerových systémů, které nahraný záznam dále zpracovávají a pomáhají

v odhalování drobné kriminality. Dále zvýšením počtu bezpečnostních terénních pracovníků vybavených záznamovou technikou pro odhalování těchto protiprávních činů. V mimoevropských zemích jde zejména o klimatické změny a vodovodní řád. Klimatickým excesům lze čelit zavedením systému včasného varování, který upozorní pobývající osoby na blížící se hrozbu a minimalizuje tak následky. Dostatečně dostupné zásoby balené vody snižují zdravotní rizika způsobených konzumací vody z vodovodního řádu.

Nejdůležitější opatření před neočekávanými událostmi a zdravotními potížemi je cestovní pojištění. Každý účastník cestovního ruchu by měl mít uzavřené cestovní pojištění odpovídající destinacím a provozovaným aktivitám v rámci cesty. V případě pojistné události pak cestovní pojištění radikálně snižuje ekonomický dopad na pojištěného.

Tab. č. 5 Doporučená opatření

	Země	Významná rizika	Doporučená opatření
Evropa	Česká republika	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže • Nepoctivá taxislužba 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků
	Francie	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků
	Chorvatsko	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže • Krádeže nehlídaných osobních věcí na pláži 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků
	Itálie	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže • Krádeže nehlídaných osobních věcí na pláži 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků
	Island	<ul style="list-style-type: none"> • Řídká infrastruktura • Rychlé změny počasí 	<ul style="list-style-type: none"> • Informovanost účastníků cestovního ruchu • Odpovídající vybavenost pro cestování
	Německo	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků

	Řecko	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže • Krádeže nehlídaných osobních věcí na pláži 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků
	Velká Británie	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků
Svět	Čína	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže, obtěžování • Tropické bouře v jižních částech země 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků • Systém včasného varování před klimatickými změnami • Doporučená očkování
	Egypt	<ul style="list-style-type: none"> • Nižší míra bezpečnosti v případě individuálního cestování • Vodovodní řád 	<ul style="list-style-type: none"> • Více bezpečnostních terénních pracovníků • Bezproblémová dostupnost balené vody
	Indonésie	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže • Zemětřesení • Tropické bouře • Malárie, vzteklna, ptačí chřipka 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků • Systém včasného varování před klimatickými změnami a zemětřesením • Doporučená očkování
	Kuba	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže, přepadení • Tropické bouře 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků • Systém včasného varování před klimatickými změnami
	Thajsko	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže • Tropické bouře • Dopravní situace • Malárie, vzteklna 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků • Systém včasného varování před klimatickými změnami • Doporučená očkování

	Tunisko	<ul style="list-style-type: none"> • Nižší míra bezpečnosti v případě individuálního cestování v pohraničí 	<ul style="list-style-type: none"> • Více bezpečnostních terénních pracovníků
	Turecko	<ul style="list-style-type: none"> • Nižší míra bezpečnosti v jihovýchodní části země • Dopravní situace 	<ul style="list-style-type: none"> • Více bezpečnostních terénních pracovníků
	SAE	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže v emirátu Dubaj • Vysoké teploty 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků
	USA	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže • Kriminalita v aglomeracích • Rozdílné klimatické podmínky v zemi 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků • Systém včasného varování před klimatickými změnami
	Vietnam	<ul style="list-style-type: none"> • Kapesní krádeže • Dopravní situace ve městech • Tropické bouře • Špatné hygienické podmínky 	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentní kamerové systémy v turisticky exponovaných místech • Více bezpečnostních terénních pracovníků • Systém včasného varování před klimatickými změnami • Doporučená očkování

Zdroj: vlastní zpracování

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vyhodnocení současného cestovního ruchu, který je determinován lokálními konflikty a nižší mírou bezpečnosti v cestování. V první části byly popsány základní pojmy spojené s cestovním ruchem a identifikovány determinanty, které cestovní ruch ovlivňují. Jednalo se o politické a bezpečnostní situace, ekonomické a právní aspekty a technicko-technologické faktory. Jako základní ochrana před těmito rizikovými faktory bylo uvedeno cestovní pojištění, které se skládá z částí, z nichž každá chrání pojištěného před určitým typem poškození. Jako základní lze uvést pojištění léčebných výloh, úrazové pojištění, pojištění odpovědnosti za škodu, pojištění zavazadel atd. V případě splnění podmínek uvedených v pojistné smlouvě cestovní pojištění minimalizuje zejména finanční dopad na pojištěného, ale nezabrání samotnému vzniku pojistné události.

V druhé části této práce byly uvedeny události, které se výrazně projevují v poptávce v cestovním ruchu. Šlo o letecké katastrofy a teroristické útoky, z nichž nejvýznamnějším byl útok 11. září 2001, po kterém nastaly významné změny v bezpečnosti letecké dopravy, které započaly boj proti terorismu. Pro posouzení celkové míry bezpečnosti ve vybraných destinacích byla navrhována kritéria, která globálně vyhodnotí důležitá rizika. Celková bezpečnost ve vybraných destinacích byla hodnocena podle Světového indexu míru, zdravotních rizik, klimatických rizik a úrovně služeb. Váhy těchto indikátorů rizikovosti byly zjišťovány pomocí dotazníkového šetření a celková bezpečnost byla vyhodnocena bazickou metodou vícekriteriální analýzy variant. Z vybraných zemí dosáhlo nejlepších výsledků Německo a Česká republika, naopak největší ohrožení účastníka cestovního ruchu hrozí v Egyptě a Indonésii.

Podstatou práce bylo vyhodnocení vybraných zemí a návrh opatření ke zvýšení celkové bezpečnosti a stabilizace situací, aby i nadále měl cestovní ruch kladný vliv na ekonomiku dané země.

V evropských zemích byla jako nejčastější riziko vyhodnocena drobná kriminalita v místech vysoké koncentrace lidí a podvodné praktiky poskytovatelů služeb v cestovním ruchu. Doporučené opatření proti těmto faktorům byla instalace inteligentních kamerových systémů a zvýšení počtu bezpečnostních terénních pracovníků vybavených záznamovou technikou pro odhalování těchto protiprávních činů. V mimoevropských zemích šlo, mimo drobnou kriminalitu, zejména o klimatické změny a pitnou vodu. Dostupné zásoby balené vody snižují zdravotní rizika způsobená konzumací vody z vodovodního řádu.

Klimatickým excesům lze čelit zavedením systému včasného varování před nebezpečným jevem. Odstranění těchto rizik zcela jistě vede ke zlepšení bezpečnostní situace v daných zemích a s tím spojený pozitivní rozvoj cestovního ruchu, který má důležitý podíl na ekonomice v mnoha zemích.

Výstupy z práce může cestující osoba rovněž využít jako podklad pro výběr konkrétní destinace podle míry rizikovosti této destinace.

7 Seznam použitých zdrojů

Citovaná literatura

Indrová, Jarmila, Petřů, Zdenka a Houška, Jiří. 2011. *Kvalita ve službách cestovního ruchu.* Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011. ISBN 978-80-245-1766-7.

Jakubíková, Dagmar. 2012. *Marketing v cestovním ruchu: jak uspět v domácí i světové konkurenci.* Praha : Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4209-0.

Jarolímková, L. a Řehořková, J. 2008. *Postavení České republiky ve světovém cestovním ruchu.* Praha : Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1472-7.

Kondrashov, Alexey. 2015. *The European tourism industry performance in the context of international trade.* Praha : Prague: Olga Krylova, 2015. ISBN 978-80-86811-55-0.

Korvas, Pavel. 2007. *Aktivní formy cestovního ruchu.* Brno : Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4361-9.

Kotíková, Halina. 2013. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu.* Praha : Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.

Palatková, Monika a Zichová, Jitka. 2011. *Ekonomika turismu.* Praha : Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3748-5.

Palatková, Monika. 2006. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu.* Praha : Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1014-5.

—. **2014.** *Mezinárodní turismus.* Praga : Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4862-7.

Sirakaya-Turk, Ercan. 2011. *Research methods for leisure, recreation and tourism.* Wallingford : CABI, 2011. ISBN 978-1-78639-048-6.

Šerý, Vladimír. 1996. *Lexikon cestovní medicíny.* Praha : Encyklopedický dům, 1996. ISBN 80-901647-7-3.

Elektronické zdroje

ATSB. Australian Transport Safety Bureau. [Online] <https://www.atsb.gov.au/mh370-pages/the-search/about-the-search> .

BEA. Office of Investigation and Analysis for Civil Aviation Safety. [Online] [Citace: 5. září 2017.] https://www.bea.aero/uploads/tx_elydbrapports/BEA2015-0125.en-LR.pdf .

BIS. Bezpečnostní informační služba. [Online] [Citace: 20. únor 2018.] <https://www.bis.cz/vyrocní-zpráva16e1.html?ArticleID=1136> .

GTD. Global Terrorism Database, 11. září. [Online] [Citace: 28. srpen 2017.] <https://www.start.umd.edu/gtd/search/IncidentSummary.aspx?gtdid=200109110004>.

—. Global Terrorism Database, Kogalymavia. [Online] [Citace: 30. srpen 2017.] <https://www.start.umd.edu/gtd/search/IncidentSummary.aspx?gtdid=201510310001> .

—. Global Terrorism Database, Madrid. [Online] [Citace: 28. srpen 2017.] <https://www.start.umd.edu/gtd/search/IncidentSummary.aspx?gtdid=200403110003>.

—. Global Terrorism Database, Mapa. [Online] [Citace: 4. září 2017.] https://www.start.umd.edu/gtd/images/START_GlobalTerrorismDatabase_2015TerroristAttacksConcentrationIntensityMap.jpg .

—. Global Terrorism Database, Nice. [Online] [Citace: 3. září 2017.] <https://www.start.umd.edu/gtd/search/IncidentSummary.aspx?gtdid=201607140001> .

—. Global Terrorism Database, Paříž. [Online] [Citace: 3. září 2017.] <https://www.start.umd.edu/gtd/search/IncidentSummary.aspx?gtdid=201511130008> .

—. Global Terrorism Database, Tunisko. [Online] [Citace: 28. srpen 2017.] <https://www.start.umd.edu/gtd/search/IncidentSummary.aspx?gtdid=201506260004> .

MZV. Ministerstvo zahraničních věcí, Čína. [Online] [Citace: 23. únor 2018.] https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/cina/cestovani/other.html.

- . Ministerstvo zahraničních věcí, DROZD. [Online] [Citace: 30. listopad 2017.]
<https://drozd.mzv.cz/>.
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Egypt. [Online] [Citace: 24. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/egypt/cestovani/other.html .
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Francie. [Online] [Citace: 20. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/francie/cestovani/other.html.
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Chorvatsko. [Online] [Citace: 20. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/chorvatsko/cestovani/other.html .
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Indonesie. [Online] [Citace: 24. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/indonesie/cestovani/other.html.
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Island. [Online] [Citace: 20. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/island/cestovani/other.html .
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Itálie. [Online] [Citace: 20. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/italie/cestovani/other.html .
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Kuba. [Online] [Citace: 24. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/cestovani/other.html
.
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Německo. [Online] [Citace: 20. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/nemecko/cestovani/other.html .
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Řecko. [Online] [Citace: 21. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/cestovani/other.html .
- . Ministerstvo zahraničních věcí, SAE. [Online] [Citace: 26. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/cestovani/other.html .
- . Ministerstvo zahraničních věcí, Thajsko. [Online] [Citace: 24. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/thajsko/cestovani/other.html.

—. Ministerstvo zahraničních věcí, Tunisko. [Online] [Citace: 25. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/tunisko/cestovani/other.html .

—. Ministerstvo zahraničních věcí, Turecko. [Online] [Citace: 25. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/turecko/cestovani/other.html .

—. Ministerstvo zahraničních věcí, USA. [Online] [Citace: 26. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/severni_amerika/usa/cestovani/other.html .

—. Ministerstvo zahraničních věcí, Velká Británie. [Online] [Citace: 21. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/cestovani/other.html.

—. Ministerstvo zahraničních věcí, Vietnam. [Online] [Citace: 26. únor 2018.]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/vietnam/cestovani/other.html .

SKYbrary. Tenerife. [Online] [Citace: 5. září 2017.]
https://www.skybrary.aero/index.php/B742/_/B741,_Tenerife_Canary_Islands_Spain,_1977 .

SSM. Space safety magazine. [Online] [Citace: 5. září 2017.]
<http://www.spacesafetymagazine.com/wp-content/uploads/2014/07/Evolution-of-the-MH370-search-area.jpg>.

VH. Vision of Humanity. [Online] [Citace: 19. leden 2018.]
<http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/06/GPI-2017-Report-1.pdf>.

Právní předpis

1. Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu